

בנק ישראל

הממונה על חוק חופש המידע

דוח שנתי - 2007

(מידע שוטף על בנק ישראל)

ירושלים - סיון התשס"ח - יוני 2008

בנק ישראל

הממונה על חוק חופש המידע

דוח שנתי - 2007

תוכן עניינים

- מען לפניות הציבור
- מנהלים בבנק ישראל
- תפקידי בנק ישראל:
- נגיד בנק ישראל
- הגופים המייעצים לבנק
- המחלקה המוניטרית
- מחלקת המחקר
- מחלקת מטבע חוץ
- פעילות המשק במטבע חוץ
- הפיקוח על הבנקים
- תחום היציבות הפיננסית
- מחלקת המטבע
- חשבות הבנק
- מינהל מילואות המדינה
- מחלקת משאבי אנוש ומינהל
- המחלקה לטכנולוגיית המידע
- ריכוז נתונים על פניות הציבור לבנק ישראל
- תקציב הבנק לשנים 2006 ו- 2007
- אתר האינטרנט של הבנק : **www.bankisrael.gov.il**
- רשימת מאגרי המידע הרשומים על פי חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981
- רשימת פרסומי בנק ישראל

מען לפניות הציבור

בנק ישראל:

קפלן 2, ת"ד 780 ירושלים 91007 טל': 02-6552211 פקס: 02-6528805
נחלת בנימין 69, ת"ד 1604 תל-אביב 61015 טל': 03-5640610 פקס: 03-5603518
יבנה 20, ת"ד 1604 תל-אביב 61015 טל': 03-5640610 פקס: 03-5661110
הממונה על חוק חופש המידע: ד"ר יוסי סעדון טל': 02-6552712 פקס: 02-65828812
דובר הבנק

אחראים על טיפול בפניות הציבור (לפי מחלקות):

מחלקת המחקר:	ד"ר מישל סטרבצינסקי	טל': 02-6552619	פקס: 02-6552657
מחלקת מטבע חוץ:	גבי רינה לוי	טל': 02-6552321	פקס: 02-6552160
המחלקה לפעילות המשק במט"ח:	מר שלום הרשקו	טל': 02-6552518	פקס: 02-6552533
מחלקת הפיקוח על הבנקים:	עו"ד עודדה פרץ	טל': 02-6552680	פקס: 02-6669077
המחלקה המוניטרית:	מר רועי שטיין	טל': 03-5640602	פקס: 03-5640628
מחלקת המטבע:	גבי ענת וינצקי	טל': 02-6552744	פקס: 02-6552743
מנהל מלוות המדינה:	מר חיים דרשן	טל': 03-5640779	פקס: 03-5600227
מחלקת משאבי אנוש ומנהל	גבי עידית בן-בסט	טל': 02-6552909	פקס: 02-6552916
מחלקת טכנולוגיית המידע	גבי אהובה בן שלום	טל': 02-6552241	פקס: 02-6552834
חשבות הבנק	רו"ח מרים סגלוביץ	טל': 02-6552962	פקס: 02-6535160
הביקורת הפנימית	רו"ח שולה מישלי	טל': 02-6552748	פקס: 02-6552163
המחלקה המשפטית	ע"ד מרב בצרי	טל': 02-6552759	פקס: 02-6552678
תחום היציבות הפיננסית	מר יאיר חיים	טל': 02-6552674	פקס: 02-6552665

היחידות הנותנות שירות לציבור:

דוברות והסברה כלכלית: טל: 02-6552712/3 פקס: 02-65528812

היחידה לפניות הציבור בפקוח על הבנקים: טל: 02-6552680 פקס: 02-6669077

הפקוח על הבנקים תחום יחסי בנק לקוח מידע והדרכה ללקוחות הבנקים:

http://www.bankisrael.gov.il/deptdata/pikuah/publ_inq/pniyot.php

מרכז מידע כללי במחלקת פעילות המשק במטבע: טל: 02-6552521 פקס: 02-6552533

חוץ:

היחידה לפניות הציבור במנהל מלוות המדינה: טל: 03-5663366 פקס: 03-5603518

מידע על זכאות מלוות חובה ניתן לקבל באתר האינטרנט של בנק ישראל:

<https://app.boi.gov.il/wad/>

נחלת בנימין 69 תל-אביב

קבלת קהל: ימים א'-ה' בין השעות 08:00-13:30

קופות בנק ישראל: טל: 02-6552847 פקס: 02-6552036

רח' קפלן 2 ירושלים

קבלת קהל: ימים א'-ה' בין השעות 08:00-13:00

מענה קולי בנושא שערים יציגים: טל: 1212332999

מכל מקום בארץ במחיר שיחה מקומית

מרכז מבקרים לימודי: טל: 02-6552828

בימים אלו מוקם מרכז מבקרים לימודי חדש בבנק ישראל; בקרוב יפתח המרכז למבקרים.

אתר בנק ישראל באינטרנט: www.bankisrael.gov.il

מידע על חשבונות מוגבלים: בטלמסר: באינטרנט:

<http://www.bankisrael.gov.il/publheb/dataheb.htm#m> 1212 332 755

מקומות בהם ניתן לעיין בהנחיות בנק ישראל הרשומים לפי חוק חופש המידע

ספריית בנק ישראל - קפלן 2, ירושלים טל: 02-6552720

מינהל מילואות המדינה - נחלת בנימין 69, תל-אביב טל: 03-5640612

קבלת קהל: ימים א'-ה' בין השעות 08:00 - 13:30

מנהלים בבנק ישראל

(יוני 2008)

פרופ' סטנלי פישר - נגיד בנק ישראל

פרופ' צבי אקשטיין - משנה לנגיד

רוני חזקיהו - המפקח על הבנקים

ד"ר קרנית פלוג - מנהלת חטיבת המחקר

ד"ר עקיבא אופנבכר – ראש אגף מוניטרי/פיננסי בחטיבת המחקר

בארי טאף - מנהל חטיבת השווקים

צחי פרנקוביץ' – מנהל החטיבה למידע וסטטיסטיקה

רפאל לנקרי – מנהל חטיבת משאבי אנוש ומינהל והממונה על החשבות ומערכות התשלומים

אביבה שיניצקי – מנהלת חטיבת טכנולוגיית המידע

בלפור עוזר – חבר הנהלה

עו"ד טידה שמיר - היועצת המשפטית, מנהלת המחלקה המשפטית

מרדכי פיין - ממונה על מחלקת המטבע

רו"ח שולה מישלי - המבקרת הפנימית

גבי פישמן - ראש המטה לנגיד

ד"ר אוהד בר-אפרת - הממונה על הקשרים הבינלאומיים

ד"ר יוסי סעדון - דובר הבנק

תפקידי בנק ישראל

לאחר קום המדינה נדונה במשרד האוצר שאלת הקמתו של בנק מרכזי, שכינויו אז – הבנק הממלכתי. בלחץ המאורעות נדחה הדבר, אך הצורך המיידי לבעיית הנפקת המטבע של המדינה הצעירה זירז את חקיקת "פקודת שטרי בנק, תש"ח-1948". הפקודה הסדירה את הסמכות להנפיק שטרי כסף באמנה בין הממשלה ו"בנק אנגלו-פלשתינה" – לימים "בנק לאומי לישראל".

חוק בנק ישראל התשי"ד-1954 אושר בכנסת ב-24 באוגוסט 1954, ונכנס לתוקפו ב-1 בדצמבר של אותה שנה. עם הקמת בנק ישראל הועברו אליו מחלקת ההוצאה מ"בנק לאומי לישראל" ויחידת המפקח על הבנקים ממשרד האוצר. הפיקוח על מטבע חוץ הועבר לבנק ישראל בשנת 1978.

סעיף 3 של חוק בנק ישראל קובע את תפקידי הבנק:

3. תפקידי הבנק

תפקידי של הבנק יהיו לנהל, להסדיר ולכוון את מערכת המטבע וכן להסדיר ולכוון את מערכת האשראי והבנקאות בישראל, בהתאם למדיניות הכלכלית של הממשלה ולהוראות חוק זה, על מנת לקדם באמצעים מוניטריים –

(1) ייצוב ערכו של המטבע בישראל ומחוץ לישראל;

(2) רמה גבוהה של ייצור, תעסוקה, הכנסה לאומית והשקעות הון בישראל.

תפקידים נוספים של הבנק הם:

1. פיקוח על הבנקים.
2. ניהול יתרות מטבע החוץ של המדינה והשקעתן; פיתוח שוק מטבע החוץ והסדרתו.
3. ניהול מילווה המדינה וביצוע פעולות הממשלה בשוק ההון.
4. ייעוץ כלכלי לממשלה ומחקר בסוגיות מקרו-כלכלה וחברה.
5. פיתוח השווקים הפיננסיים.
6. הנפקת המטבע והבטחת אספקה סדירה של מזומנים במשק.
7. ניהול חשבונות הממשלה.

החל משנות השמונים ועד היום מתנהל בבנק ישראל תהליך התייעלות נרחב, ומספר העובדים צומצם בכשליש. תהליך זה התאפשר הודות ליעול שיטות העבודה ולשיפור המחשוב בבנק, וכן הודות לרפורמות שיזם הבנק בשוקי ההון והכספים, שהפחיתו את מעורבותו ואת מעורבות הממשלה בהכוונת האשראי במשק. כן צומצמה משמעותית מחלקת מינהל מילווה המדינה, עקב הצטמצמות המלאי של מילווה החובה.

בבנק ישראל כיום 691 משרות (מלאות מצטברות, נכון ל-יוני 2008).

מתוך כלל העובדים (למעט שומרים ומאבטחים) 64% מהם בעלי השכלה אקדמית – בכלכלה, בראיית חשבון, במשפטים ועוד.

נגיד בנק ישראל

חוק בנק ישראל מדגיש את עצמאותו של הבנק. לכן מתמנה הנגיד בידי נשיא המדינה, על פי המלצת הממשלה, לתקופת כהונה של חמש שנים.

הנגיד מופקד על ניהולו של בנק ישראל, ומתווה את המדיניות בתחומים השונים שבאחריות הבנק – המדיניות המוניטרית, מדיניות שער החליפין, ניהול יתרות מטבע החוץ, הנפקת המטבע, רישוי לבנקים ועוד.

הנגיד משמש, על פי החוק, גם יועץ כלכלי לממשלה, ולפיכך הוא משתתף בישיבות ועדת השרים לענייני כלכלה ובדיוניה הכלכליים החשובים של הממשלה.

הגופים המייעצים לבנק

לצד הגופים הפועלים בתוך הבנק, מסייעות לפעולות הבנק מספר ועדות ציבוריות בנושאים שונים:

על פי החוק ממנה הממשלה לבנק ישראל ועדה מייעצת ומועצה מייעצת לתקופה של שנתיים.
הוועדה המייעצת מונה אחד עשר חברים, שלפחות שבעה מהם אינם עובדים של תאגיד בנקאי. החוק מחייב להיוועץ בה בעניין קביעת שיעורי הנזילות והשינויים בהם.

המועצה המייעצת מורכבת מחברי הוועדה המייעצת ומעוד עשרה חברים. לפחות עשרה מחברי המועצה המייעצת אינם עובדים של תאגיד בנקאי. אין למנות לתפקידים אלה עובדי מדינה, ונהוג למנות חברים מענפי משק שונים. המועצה והוועדה מקיימות דיונים על מצב המשק ועל המדיניות הכלכלית. בדיונים מוצגות סקירות של הנגיד והמנהלים בבנק ישראל. החברים במועצה ובוועדה מעלים בפני ראשי הבנק את עמדותיהם בנושאים אלו.

הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון ממונה בידי נגיד בנק ישראל, ומייעצת לו בענייני עיצוב השטרות והמטבעות. חבריה הם מומחים מתחומי המשפט, הארכיאולוגיה, הנומיסמטיקה, העיצוב, האדריכלות, ההיסטוריה, העיתונות ועוד.

ועדה מייעצת לענייני בנקאות הוועדה המייעצת ממונה ע"י נגיד בנק ישראל ע"מ לייעץ לו ולמפקח על הבנקים בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות. הועדה מורכבת מחברים שהנגיד ממנה. בועדה חברים נציג של משרד האוצר ונציג לקוחות הבנקים. דיוניה של הוועדה או של ועדת משנה שלה הם סודיים.

ועדת רשיונות הוועדה משמשת כוועדה מייעצת לענייני רישוי בנקאי ומונה חמישה חברים, מבין חברי הוועדה המייעצת שאותם ממנה הנגיד. הנגיד רשאי, לפי שיקול דעתו, ולאחר התייעצות בוועדת רשיונות לתת לחברה שהתאגדה בישראל ושאינה חברה פרטית, רשיון מוסד בנקאי ולתאגיד תושב חוץ – רשיון בנק חוץ.

המחלקה המוניטרית

א. המדיניות המוניטרית

מדיניות מקרו- כלכלית מורכבת משני חלקים עיקריים – מדיניות פיסקלית ומדיניות מוניטרית. המדיניות הפיסקלית מנוהלת בידי הממשלה, ומשפיעה על המשק בעיקר באמצעות תקציב המדינה - הקצאת הוצאות הממשלה ומימון (המיסוי וגיוס ההון). המדיניות המוניטרית מנוהלת בידי בנק ישראל, והיא תחום אחריותו המובהק ומוקד השפעתו על המשק. היום מקובל בהרבה מדינות בעולם וכן בישראל לנהל את המדיניות המוניטרית במסגרת משטר המכונה "משטר יעד האינפלציה". במשטר זה הממשלה קובעת במדיניותה הכלכלית את יעד האינפלציה (בישראל מאז שנת 1992), ועל המדיניות המוניטרית לחתור להשגת יעד זה. לשנת 2003 ואילך קבעה הממשלה יעד עליית מחירים שבין 1 ל-3 אחוזים לשנה. הנסיון בעולם ובישראל מלמד, כי האינפלציה גורמת לעיוותים במערכות המשק החיוניות – הייצור, הצריכה, סחר החוץ, העבודה והשווקים הפיננסיים – ובכך היא פוגעת בצמיחה יציבה של המשק. מכאן החשיבות הרבה שמייחס בנק ישראל (כבנקים מרכזיים אחרים בעולם) להשגת יציבות מחירים לאורך זמן. הכלי המרכזי המשמש את המדיניות המוניטרית לשם השגת יעד האינפלציה הוא הריבית המוניטרית. הריבית המוניטרית משפיעה – באמצעות השווקים הפיננסיים – על הביקוש המצרפי במשק. רמה נמוכה מדי של הריבית תביא להרחבת יתר של הביקושים, ללחצים אינפלציוניים ולחרוגה כלפי מעלה מיעד האינפלציה. בדומה, רמת ריבית גבוהה מידי תביא לריסון יתר של הביקושים, ולהחטאת היעד כלפי מטה. באמצעות הריבית משפיעה המדיניות המוניטרית גם על הציפיות של הציבור (פרטים ופירמות) לגבי האינפלציה בעתיד, המהוות גורם מרכזי בתהליך התאמת המחירים ע"י העסקים. לשינוי בריבית יש השלכה גם על התפתחות שער החליפין. הפחתת ריבית פועלת לעלייתו של שער החליפין ודרכו לעליית מחירים וההפך. כן משפיעה מדיניות הריבית על הפעילות הריאלית במשק.

ב. תפקידי המחלקה המוניטרית בשנים 2006 ו- 2007¹

1. גיבוש המדיניות המוניטרית

המחלקה המוניטרית משתתפת בגיבוש המדיניות המוניטרית ביחד עם מחלקות כלכליות אחרות בבנק ישראל. לצורך זה היא עוסקת בניתוח ההתפתחויות הכלכליות השוטפות וכן מפתחת כלים לניתוח ולהבנת התמסורת של המדיניות המוניטרית. לשם כך עוסקים כלכלני המחלקה במחקר יישומי בתחום הכלכלה המוניטרית והמדיניות ומפתחים מודלים אקונומטריים המסייעים בגיבוש החלטות הבנק בתחום מדיניות הריבית. כלכלני המחלקה מנתחים את ההתפתחויות בשוקי ההון והכספים ומפתחים כלים לגזור מידע מהתפתחויות אלו לסייע בגיבוש החלטות על הריבית. מידע זה כולל ציפיות לאינפלציה המתבססות על תשואות בשוק ההון, תחזיות הנאספות מחזאים מקצועיים, מידע על ההתפלגות הצפויה של שער החליפין משוק אופציות המט"ח ותחזיות לריבית מעקומי התשואות בשוק האג"ח.

¹ לפירוט נוסף ראה: המחלקה המוניטרית, האינפלציה, המדיניות המוניטרית וההתפתחויות בשוקי הכספים וההון, דין וחשבון 2005.

2. תפעול הכלים המוניטריים

המחלקה המוניטרית אחראית ליישום המדיניות המוניטרית ופועלת ליצירת תנאים שהריבית הקצרה בשווקים תקבע בהתאם להחלטות החודשיות של הנגיד. לשם כך מפעילה המחלקה את הכלים המוניטריים המאפשרים שליטה בריבית "המוניטרית", הלא היא הריבית קצרת הטווח, בעיקר בין בנק ישראל והבנקים המסחריים. הכלי המוניטרי השוטף הוא המכרזים המוניטריים לפיקדונות הבנקים בבנק ישראל או להלוואות מוניטריות. בנוסף משתמש בנק ישראל גם בהנפקות מלווה קצר מועד (מק"ם), המופעל החל מ-2007 עם משקל הולך וגובר ככלי מוניטרי. (ראו סעיף 3 להלן).

מכרז מוניטרי מתבצע מידי יום ומטרתו לקבוע את כמות הרזרבות בידי מערכת הבנקאות המסחרית התומכת בקביעת הריבית המוניטרית עליה החליט הנגיד בהחלטתו החודשית. המכרז יהיה לפיקדון-אם מערכת הבנקאות נמצאת בעודף נזילות בסיסי ובנק ישראל רוצה לספוג את העודף, או להלוואה (כפוף להעמדת בטחון כנגד ההלוואה)-אם המערכת בגירעון נזילות בסיסי ובנק ישראל רוצה להזרים מקורות לבנקים. שינוי בעודף/גירעון בסיסי נובעים בעיקר מהזרמות או ספיגות של כספים הקשורים לביצוע תקציב המדינה. המחלקה המוניטרית מפעילה גם "פרוזדור נזילות" לבנקים – מעמידה לרשות הבנקים את האפשרות להפקיד עודפי נזילות בבנק ישראל בריבית המוניטרית פחות אחוז או ללוות מקורות מבנק ישראל (כפוף להעמדת בטחון כנגד ההלוואה) באחוז מעל הריבית המוניטרית.

המחלקה המוניטרית מפעילה גם את מערך הנזילות של הבנקים, היוצר תשתית להפעלת כלי המדיניות העיקריים וכן תורמת לתשתית הקיימת בבנק ישראל עבור מערך התשלומים במשק. חובת הנזילות היא החובה המוטלת על הבנקים להפקיד בבנק ישראל שיעור מסוים מכספי פקדונות הציבור. עד תחילת שנות התשעים שימשו שינויים בשיעורי חובת הנזילות בידי בנק ישראל מכשיר בהפעלת המדיניות המוניטרית. כיום חובת הנזילות אינה משמשת עוד מכשיר דינמי של המדיניות, ורמתה דומה למקובל במדינות המפותחות.

3. פיתוח השווקים הפיננסיים בישראל

המחלקה המוניטרית עוסקת בפיתוח השווקים הפיננסיים בישראל ובהפעלה של מגוון מכשירים מוניטריים שמטרתם העיקרית שיפור תפקוד שוק הכספים בישראל, והקניית גמישות רבה יותר להשפעת המדיניות המוניטרית. להלן הפעילויות העיקריות של המחלקה בתחום זה:

המלווה קצר המועד (מק"ם) הוא נייר ערך שמנפיק בנק ישראל לתקופות קצרות (עד שנה) ומשמש כיום כלי חשוב שבאמצעותו משפיע בנק ישראל על בסיס הכסף (בטווח בינוני של מספר חודשים). מכירת מק"ם לציבור משמעותה ספיגה מבסיס הכסף הפועלת לעליית הריבית, ואילו רכישת מק"ם על ידי בנק ישראל או פדיון מק"ם לציבור, משמעותם הזרמה לבסיס הכסף הפועלת לירידת הריבית. מכשיר זה ממלא תפקיד דומה לזה של מכרזי הפיקדונות לבנקים. אולם, שלא כמו בפיקדונות, תשואת המק"ם נקבעת על פי המסחר בבורסה וכך מתאפשר לציבור להשתתף באופן אקטיבי יותר בקביעת התשואה עליו. הדבר גם מאפשר לקובעי המדיניות לקבל מהשוק היזון תמידי לגבי האפקטיביות של המדיניות. כך למשל תשואת המק"ם משמשת להערכת ציפיות הציבור לאינפלציה בעתיד ולהערכת שינויים צפויים במדיניות המוניטרית.

בסוף שנת 2006 הסתיים תהליך מסודר של הגדלת משקלו של המק"ם בפעילות המוניטרית, על חשבון משקלם של פיקדונות הבנקים בבנק ישראל ומצב הנזילות במערכת הבנקאית עבר במהלך שנת 2006 לגירעונות. כתוצאה מכך הבנקים המסחריים החלו לקחת אשראי מבנק ישראל לצורך כיסוי הגירעונות, מצב שנמשך גם במהלך המחצית הראשונה של 2007. במהלך המחצית השנייה של השנה,

כחלק מההערכות להשקת מערכת התשלומים והסליקה (RTGS), החל בנק ישראל בתהליך הדרגתי של הקטנת הנפקות המק"ם. הקטנת הנפקת המק"ם, במקביל לפדיון גדול של אגרות חוב ממשלתיות ביוני- הגדילו את הנזילות במערכת הבנקאית ואפשרו הקטנה משמעותית בהיקף ההלוואות המוניטריות למערכת. הקטנת היקף ההלוואות שיחררה למערכת הבנקאית בטחונות ואפשרה השקה חלקה של מערכת התשלומים והסליקה (RTGS) בסוף יולי. במהלך המחצית השנייה של השנה התנהלה הנזילות במערכת הבנקאית לסירוגין באמצעות הלוואות או פיקדונות בהיקפים נמוכים.

מכרזי הריפו (מכר חוזר): - משנת 2004 הפעיל בנק ישראל במשך 3 שנים מכרזי ריפו מול תאגידים בנקאיים וחברי בורסה, במטרה לסייע לפיתוח השוק, כמו שעשה בעבר עם מכשירים פיננסיים אחרים כדוגמת האופציות. במכרזים אלו בנק ישראל מכר מק"מ ובתום שבוע רכש אותו בחזרה. היקפי המכרזים היו קטנים יחסית ועמדו על כ-500 מיליון ש"ח.

במהלך 2007 חברו בנק ישראל ומשרד האוצר במאמץ משותף עם הרשות לניירות ערך, הבורסה ורשות המיסים, על מנת להוסיף ולקדם את פיתוח שוק הריפו ובפרט להסיר חסמים אפשריים לפעילותו. במסגרת זו החל בנק ישראל לבצע מכרזי ריפו הפוך (בהם הבנק מלווה כספים למערכת הפיננסית) כחלק מניהול המדיניות המוניטרית. המכרז הורחב יחסית למכרז הקודם שביצע בנק ישראל, והוצע גם לגופים מוסדיים המפוקחים ע"י האוצר (חברות ביטוח, קרנות פנסיה וקופות גמל). בנוסף, קרנות הנאמנות יוכלו לגשת למכרז מתחילת השנה הבאה. הרחבת אוכלוסיית המשתתפים באה על מנת להגביר את המודעות למכשיר הריפו גם בקרב גופים אלו. כמו כן הורחב נכס הבסיס לעסקות הריפו לכלל האג"ח הממשלתיות והמק"ם וסכום המכרז גדל משמעותית (2 מיליארדי ש"ח). בתחילת 2008 חלה הפסקה זמנית במכרזים לצורך הוספת מנגנון שיערוך לביטחונות במכרז.

מכשירים פיננסיים עתידיים נוספים – פרט לעסקאות הריפו מפעיל בנק ישראל מכשירים פיננסיים עתידיים נוספים הכוללים מכרזים למסירה עתידית של מק"ם (לשלושה חודשים ולשנה) בתום שלושה עד ארבעה חודשים מיום המכרז; הפעלת מכשירים אלה נועדה לסייע לשכלל את השווקים הפיננסיים בארץ, לספק היצע קבוע וודאי לשוק ולשמש כסמן לעסקאות דומות הקיימות בשוק.

מכרזי האופציות שקל/דולר שביצע בנק ישראל כדי לסייע לפיתוח שוק הנגזרים במט"ח, הופסקו בספטמבר 2006 לאחר שהיקף העסקאות בנגזרים על שוק המט"ח הגיע להיקפים גדולים הן בבורסה לניירות ערך והן "מעבר לדלפק" במערכת הבנקאית.

מיסוד ריבית התלבור - במסגרת מאמציו של בנק ישראל בפיתוח השווקים הפיננסיים החליטה המחלקה המוניטרית לסייע גם בפיתוח שוק ה"תלבור". העסקאות הנקשרות בשוק התלבור מתבססות על ציטוטי ריבית של הבנקים המסחריים להלוואות שקליות בין-בנקאיות לתקופות שונות. ריביות ה"תלבור" נקבעות על בסיס ציטוטי הריבית של הבנקים להלוואות אלו ומשמשות נכס בסיס לנכסים פיננסיים נגזרים. ואולם, לנוכח הערכות, שרווחו במהלך שנת 2006 בקרב הפעילים בשוק ההון, כי ריבית התלבור המצוטטת אינה אינדיקציה אמינה לריבית ה"אמיתית" בעסקאות הנקשרות בפועל בין הבנקים, הוחלט, כאמור, לסייע בפיתוחו של שוק זה.

לשם הסדרת השוק הקים בנק ישראל, בשיתוף עם הבורסה לניירות הערך ונציג הבנקים, את "ועדת ריבית התלבור", שתפקידה ליצור מנגנון אשר יניע את הבנקים המסחריים המצטטים ריביות במערכות התקשורת לעשות זאת במחויבות ובשקיפות. הוועדה קבעה את ההגדרות וההנחיות לציטוטים, את רשימת הבנקים המצטטים ואת הכללים לחישוב ופרסום של שיעורי הריבית המבוססים על ציטוטים אלו – שיעורי ה"תלבור".

פעילויות נוספות - המחלקה המוניתרית שותפה לפיתוח מערכת זה"ב - סליקת תשלומים בזמן אמת (מערכת ה-RTGS), ובין היתר לניהול נזילות מערכת הבנקאית וניהול הביטחונות באמצעות מערכת זו. במסגרת זו המחלקה שותפה לפורומים בבנק ומחוצה לו העוסקים בגיבוש העקרונות לפעילות במערכת. המחלקה המוניתרית גם שותפה ויוזמת פורומים שונים בתחום שוק ההון העוסקים בפיתוח השווקים הפיננסיים במטרה לקדם נושאים ומסגרות חשובים בתחום זה, כדוגמת שוק הריפו ושוק האיגוח. כמו כן נציגים בכירים של המחלקה המוניתרית חברים בדירקטוריון ובוועדות של הבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

4. פעילות בניהול החוב הממשלתי

המחלקה המוניתרית בשיתוף עם מינהל מלוות המדינה מבצעים את תפקידי בנק ישראל כסוכן הפיסקלי של הממשלה, על פי חוק בנק ישראל. לפיכך, המחלקה נותנת ייעוץ לאגף החשב הכללי במשרד האוצר לגבי ניהול החוב וגיוס ההון המקומי הסחיר וכן מציגה מידי חודש סקירה על מצב השווקים הבינלאומיים והמקומיים בפורום מימון הגירעון במשרד האוצר.

מחלקת המחקר

תפקידי מחלקת המחקר בשנים 2007 ו-2008

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בתחומים האלה:

- תפקידה המרכזי של מחלקת המחקר בבנק הוא סיוע לנגיד במילוי תפקידו כיועץ הכלכלי לממשלה ובעיצוב המדיניות המוניטרית. מחקריהם של כלכלני המחלקה עוסקים בקשת רחבה של תחומים: מדיניות מוניטרית, שוק ההון, מאזן התשלומים, המחירים, ענפי המשק, שוק העבודה, עוני ומדיניות חברתית, תקציב הממשלה, מדיניות הכלכלית ועוד.
- הניתוחים השוטפים והמחקר הכלכלי מתנהלים בשלושה אפיקים עיקריים:
 - מעקב אחר ההתפתחויות השוטפות במשק וניתוחן - תוצאות מעקב זה מתפרסמות, בעיקר בדוחות השנתיים של בנק ישראל, המוגשים לממשלה ולכנסת על פי חוק בנק ישראל, וכן בסקירה הרבעונית של ההתפתחויות הכלכליות ובדוח האינפלציה החצי שנתי שבכתיבתו היא שותפה במסגרת בין-מחלקתית. מחלקת המחקר עורכת גם סקר חברות רבעוני בכ-300 מפעלי תעשייה וב-330 חברות מענפי משק אחרים, וכן מפרסמת, אחת לחודש, את המדד המשולב למצב המשק שמטרתו לעקוב אחר הפעילות הריאלית.
 - הצעות למדיניות כלכלית - כלכלני המחלקה נוטלים חלק בגיבוש המדיניות הכלכלית ובהכנת תחזיות לטווח הביניים וניתוח רב-שנתי של תקציב הממשלה – המתפרסמים בדוחות השוטפים ובדו"ח בנק ישראל (בעבר נכתב מסמך בשיתוף עם משרד האוצר ומשרד ראש הממשלה תחת הכינוי "תקציב לאומי"). כן יוזמת המחלקה הצעות למדיניות כלכלית בהתאם לצרכיו המשתנים של המשק. דוגמאות לכך הן השתתפות בהכנת התוכנית לייצוב המשק ב-1985, גיבוש התפיסה הכלכלית של התוכנית לקליטת העלייה של שנות התשעים, הרפורמות בשוקי הכספים וההון, המלצות למדיניות כלכלית לשנים 2003 עד 2008, התכנית להקטנת העוני, והצעות ליישום מס הכנסה שלילי בישראל. נוסף על כך, משתתפים חברי המחלקה בוועדות ציבוריות כגון ועדת ברודט בתחום הביטחון, הוועדה לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה, והוועדה למדידת העוני או בפורומים כלליים כגון הצוות המקרו-כלכלי של כנס קיסריה. כן בוחנים כלכלני המחלקה הצעות מדיניות של גופים אחרים במשק, לשם קביעת עמדתו של בנק ישראל לגבי הצעות אלו. בשנים 2007 ו-2008 משתתפים כלכלני המחלקה בפורום האג'נדה הכלכלית – כולל הפורום המחקרי המופקד על ביצוע מחקר המעקב של מס הכנסה שלילי.
 - מחקר בסיסי - כלכלני המחלקה חוקרים סוגיות שונות על כלכלת ישראל. מחקרים אלו מתפרסמים באופן שוטף בסדרה "מאמרים לדיון", בכתב העת "סקר בנק ישראל" ובכתב עת בינלאומי, ה-Israel Economic Review. חלק מהעבודות מפורסמות בכתבי עת נוספים בארץ, כגון הרבעון לכלכלה, ובכתבי עת בחו"ל.

מחלקת מטבע חוץ

תפקידי מחלקת מטבע חוץ בשנת 2007

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בתחומים האלה:

מחלקת מטבע חוץ בבנק ישראל מנהלת את יתרות המט"ח, מנטרת את שוק מט"ח המקומי ומספקת שירותים בנקאיים במט"ח לממשלה ולבנקים.

- ניהול ההשקעות של יתרות מטבע החוץ הוא מתפקידיה העיקריים של מחלקת מטבע חוץ. היתרות נחוצות כדי לממן את פירעון החוב החיצוני של הממשלה, הוצאות חריגות של הממשלה על יבוא בשעת חירום, פעילויות בעטיו של משבר פיננסי, או פעילות מוניטרית. לרמה נאותה של היתרות נודעת חשיבות גם מבחינת מעמדו הבינלאומי של המשק.

בניהול היתרות נוקט בנק ישראל, בדומה לבנקים מרכזיים אחרים, גישה זהירה, המכוונת לשלושה יעדים: שמירה על רמת נזילות גבוהה יחסית; מזעור הסיכונים הפיננסיים וסיכוני האשראי לסוגיהם; שמירה על כוח הקנייה של יתרות מטבע החוץ והשגת תשואה נאותה על ההשקעות. לפיכך מושקעות היתרות בעיקר בנכסים סחירים בעלי אופק השקעה ממוצע קצר יחסית, ובעלי סיכון אשראי נמוך, והכל בהתאם לחוק בנק ישראל.

ההרכב המטבעי של היתרות נקבע על פי השימושים הצפויים של היתרות בהם פירעון החוב החיצוני של הממשלה, הוצאות בעת חירום ופעילויות אפשריות בעת משבר פיננסי.

- מחלקת מט"ח היא המבצעת את מדיניות שער חליפין ומנטרת את המסחר בשוק המקומי.

האסטרטגיה שנוקט בנק ישראל בשוק מטבע החוץ היא אי-התערבות בקביעת שער החליפין, על רקע תפקודו התקין של השוק. משמעות הדבר היא מתן אפשרות לשער החליפין להשתנות באורח שוטף בהתאם לשינויים בסביבה הכלכלית, שמשמעותה מתן ביטוי לכוחות השוק.

המסחר במטבע חוץ מתנהל בין הבנקים לבין הלקוחות ובין הבנקים לבין עצמם.

- בכל יום עסקים במטבע חוץ מפרסם בנק ישראל את שערי החליפין היציגים של השקל מול מטבעות זרים. שערים יציגים אלה מבוססים על השערים השוררים בשוק בעת קביעתם.

ראוי לציין, כי השער היציג הוא אינדיקטור לשער החליפין השורר במשק, אך אין לו מעמד מחייב על פי דין. לפיכך רשאים צדדים בעסקאות הצמודות למטבע חוץ לבצען בכל שער חליפין המוסכם ביניהם.

מחלקת מט"ח מספקת שירותים בנקאיים במט"ח כגון: ניהול חשבונות ופעילות סחר חוץ, לממשלה ויחידות סמך. כמו כן מספקת המחלקה שירותים במט"ח לבנקים המסחריים כמו ניהול חשבונות.

יעדים לשנת 2008

ב-2008 יחל תהליך יישום מבנה הארגוני החדש של בנק ישראל במסגרתו נקבעה הערכות מחדש של חטיבות הבנק ועובדיו. לפי המבנה החדש החטיבה לפעילות בשווקים תמלא את תפקידי מחלקת מט"ח ותתווסף אליה פעילות הליבה של בנק ישראל "יישום המדיניות המוניטארית של הבנק". במבנה הישן המחלקת המוניטרית היתה אחראית לפעילות זו. גם הפעילות במסגרת השמירה על התפקוד התקין של שוק המט"ח, המעקב ואיסוף המידע הרלוונטי מהשווקים הבינלאומיים תורחב לשווקים המקומיים. שילוב פעילות השווקים המקומיים ידרוש שילוב כח אדם ביחידות החטיבה ושילוב הפעילות בשוק האג"ח ושוק הכספים השקלי.

פעילות "מתן שירותים בנקאיים במט"ח לממשלה ולבנקים המקומיים" תועבר לחשבון. כמו כן, יושקעו משאבים בהעברת מקורות מידע לחטיבה החדשה לניהול מידע וסטטיסטיקה.

מחלקת פעילות המשק במט"ח

תהליך הליברליזציה שהחל בשלהי שנות השמונים, כלל ביטול הדרגתי של הגבלות שונות על חופש הפעולה, הן של משקי בית, והן של המגזר העסקי והפיננסי. התהליך הושלם ב-1 בינואר 2003, עם הסרת ההגבלה האחרונה שנותרה על המשקיעים המוסדיים. המשמעות היא, שהפיקוח על מטבע חוץ בוטל כליל, והשקל הישראלי הפך למטבע בר המרה חופשית בדומה למטבעות של המדינות המפותחות בעולם. כיום, עם השלמת תהליך הליברליזציה, קיים חופש פעולה מלא לכלל תושבי ישראל בביצוע עסקאות במטבע חוץ ועם תושבי חוץ, ולתושבי חוץ – בשקלים, ללא הגבלה בכל מה שקשור לחוק הפיקוח על מטבע חוץ. כתוצאה מכך, המשק הישראלי פתוח לתנועות חופשיות של סחורות והון. משום כך, שינויים בסביבה הכלכלית - בארץ ובעולם - באים לידי ביטוי מהיר, יותר מאשר בעבר, בשוק מטבע חוץ ובשער החליפין.

תפקידי המחלקה לפעילות המשק במטבע חוץ בשנים 2006 ו-2007

במסגרת המטלות השוטפות בעידן הליברליזציה בתנועות ההון, עוסקת המחלקה לפעילות המשק במטבע חוץ (לשעבר "המחלקה לפיקוח על מטבע חוץ") בעיקר בתחומים האלה:

- ניהול מערכת מידע על עסקאות המשק עם חו"ל ועם תושבי חוץ לצורך ניטור תנועות ההון למשק וממנו, כאחד הרכיבים המרכזיים בניהול המדיניות המוניטרית.
- ניהול מערכת מידע על מצבת הנכסים וההתחייבויות של המשק מול חו"ל, לשם השלמת הנתונים על מאזן התשלומים של המשק ועל מצבת חובות החוץ שלו.
- ניהול המידע אודות פעילות בשוק מטבע חוץ, תוך שימת לב מיוחדת לחשיפת המגזרים השונים לשינויים בשער החליפין.
- ניתוח המידע לעיל על בסיס שוטף לצורך קבלת החלטות וקביעת מדיניות.
- פרסום נתונים ומחקרים, לצורך שיפור הבנת התהליכים המתרחשים במשק והקניית מידע לפעילים ולמתעניינים בשווקים הפיננסיים. זאת, לצורך הגברת השקיפות ואספקת מידע שוטף ואמין.

חובת מסירת מידע ודיווח

ההיתר לחופש פעולה מלא בביצוע פעולות ועסקאות, המתבסס על חוק הפיקוח על המטבע, התשל"ח – 1978 מותנה בדיווחים למפקח על מטבע חוץ ובמסירת מידע למתווכים פיננסיים המועבר למפקח. הגורמים המדווחים כיום כוללים: בנקים, מתווכים פיננסיים אחרים, תאגידים, מוסדות ציבור וגם יחידים.

חשוב לזכור, כי בעידן של היעדר פיקוח, דיווח מקיף על עסקאות של תושבי ישראל במטבע חוץ ועם תושבי חוץ במטבע חוץ ובשקלים בארץ ובחו"ל, וכן על כלל פעילות תושבי ישראל במטבע חוץ או צמוד למטבע חוץ, הוא המקור היחידי למעקב אחר תנועות ההון למשק וממנו הנחוץ לניהולה היעיל של המדיניות המוניטרית ולבניית מאזן התשלומים ומצבת הנכסים וההתחייבויות של המשק.

הפיקוח על הבנקים

יעדי הפיקוח על הבנקים הם: שמירה על יציבותה וחוסנה של המערכת הבנקאית ובמיוחד בסביבה כלכלית משתנה, בתנאי משבר פיננסי ובשעת חירום; חתירה להגברת רמת התחרותיות והיעילות בענף; שמירת הוגנות היחסים של הבנקים כלפי לקוחותיהם. בנוסף ליעדים מרכזיים אלה, קבע הפיקוח על הבנקים כיעדי משנה לשנת 2007 את אימוצן והטמעתן של הנחיות באזל II ואימוץ והטמעה של מתודולוגיות פיקוח בינלאומיות עדכניות תוך העמקת הקשרים עם רשויות פיקוח בעולם וחתימה על הסדרים פורמאליים (MoU- Memorandum of Understanding). לשם השגת היעדים המרכזיים פועל הפיקוח על הבנקים במספר מישורים, שעיקרם: הסדרה באמצעות הוראות, הנחיות וחקיקה; עריכת ביקורות (on site examination); מעקב שוטף והערכת פעילותם העסקית של הבנקים (off site examination), ובכלל זה הערכת יכולתם לנהל סיכונים ולהתאים את עצמם להתפתחויות במשק; דרישה להעמדת הון כנגד הפסדים בלתי צפויים, טיפול בפניות הציבור, ועוד.

הנושאים המרכזיים אליהם נדרש הפיקוח על הבנקים במסגרת התמודדותו עם אירועים מתפתחים והוצאת יעדי הפיקוח על הבנקים לפועל, בשנת 2007 הם:

1. שמירה על יציבות המערכת הבנקאית, במיוחד בסביבה משתנה, במשבר פיננסי ובשעת חירום.

התמודדות הפיקוח על הבנקים עם משבר הסאב פריים

במסגרת המעקב השוטף של הפיקוח על הבנקים אחר פעילות התאגידים הבנקאיים ועוד קודם למשבר הסאב פריים, זיהה הפיקוח על הבנקים השקעות של חלק מהתאגידים הבנקאיים בישראל, בין אם ישירות ע"י הבנק ובין אם באמצעות שלוחותיו בחו"ל, במכשירים מורכבים מסוג ניירות ערך מגובי נכסים. הפיקוח על הבנקים למד על החשיפות ונקט מול הבנקים בפעולות פיקוחיות במהלך השוטף של העבודה.

עם התעוררות המשבר בארה"ב, תחילה בפלח שוק המשכנתאות הנחותות (Sub Prime), הגביר הפיקוח על הבנקים את פעולות המעקב. הפעולות שננקטו כללו, בין היתר, דרישות דיווח מיוחדות על היקף החשיפות למשבר; דרישה לגילוי נרחב בדוחות הכספיים הרבעוניים של התאגידים הבנקאיים בנוגע להשקעות בניירות ערך מגובי נכסים (תחילת הדרישה מהדוחות הכספיים ל-30.9.07); דרישה מן הדירקטוריונים של התאגידים הבנקאיים לקיים דיון מקיף בנושא החשיפה למשבר, לרבות דרישה לבחינה מחדש של מדיניות ההשקעות בתחום, מדיניות ניהול הסיכונים והליכי השליטה והפיקוח אחר הפעילות.

בעקבות המידע שהועבר לפיקוח על הבנקים והדיווחים לציבור, התמקד הפיקוח בתאגידים בנקאיים להם פעילות מהותית במכשירים פיננסיים החשופים למשבר. מביניהם, הבנק שזוהה כבעל רמת החשיפה הגבוהה ביותר הינו בנק הפועלים. מטרת הצעדים שננקטו במסגרת המעקב המוגבר של הפיקוח על הבנקים אחר התאגידים הבנקאיים הייתה לוודא כי תאגידים בנקאיים אלו אכן נקטו צעדים לאמידה נאותה של שווי הון של המכשירים הפיננסיים הללו ושל רמת חשיפתם לסיכונים הנגזרת מההחזקה במכשירים אלה ושקלו דרכי פעולה נדרשים להתמודדות עם הסיכונים.

יש להדגיש כי המשבר טרם הסתיים, ולפיכך טרם הסתיים הטיפול של הפיקוח על הבנקים בו. פעולות נוספות שהפיקוח על הבנקים עשוי לנקוט תכלולנה, קרוב לוודאי, דרישה מהבנקים לחזק את הלימות ההון

ורמת הנזילות ו/או דרישה שהתאגידים הבנקאיים יפיקו את הלקחים המתאימים מהמשבר הנוכחי הן בהיבט העסקי והן בהיבט של ניהול הסיכונים.

הוראה בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

ההוראה גובשה לאחר דיונים מקיפים שנערכו במהלך ארבע השנים האחרונות עם התאגידים הבנקאיים ועם רואי החשבון המבקרים של התאגידים הבנקאיים. היא משפרת באופן ניכר את איכות המידע שנמסר לציבור ולפיקוח על הבנקים על ידי התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי.

הוראה זו מתאימה את כללי הדיווח של התאגידים הבנקאיים לציבור לאלו החלים על בנקים בארצות הברית ובמדינות מפותחות אחרות. ההוראה משפרת באופן משמעותי את הסטנדרטים למדידה ולגילוי של סיכוני אשראי בדוחות התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי ויוצרת בסיס אחיד להשוואה. כפועל יוצא מכך, המשתמשים בדוחות הכספיים, ובכלל זה אנליסטים, חברות דירוג, בנקים זרים, רשויות פיקוח מחו"ל וגופים בין-לאומיים אחרים, יוכלו לנתח ביתר קלות את הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל, ולהשוותם לדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים בעולם.

בנוסף, התאמת הכללים כאמור משפרת את יכולתם של התאגידים הבנקאיים לעקוב אחר סיכוני האשראי ולנהל אותם, מגדילה את האחידות והעקביות של מדידת הפסדי האשראי הצפויים, ויוצרת קשר ברור יותר בין השינויים באיכות האשראי, לבין השינויים בהפרשה להפסדי אשראי.

ההוראה האמורה תואמת את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראות באזל II, ומקדמת באופן משמעותי את המערכת הבנקאית בישראל לקראת היעד של אימוץ הוראות באזל II בשנת 2009.

בין הנושאים המרכזיים שהוסדרו בהוראה:

- תהליך שיטתי ועקבי לקביעה וחישוב של הפסדי האשראי הצפויים, תוך התייחסות נפרדת לחובות גדולים ולקבוצות של חובות קטנים, והבקורות על תהליך זה;
- סיווג חובות מאזניים ומכשירים חוץ-מאזניים (כמו ערבויות) בהתאם לרמת הסיכון (סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, סיכון אשראי נחות וסיכון אשראי פגום);
- מחיקה חשבונאית של חובות והכרה בהכנסות ריבית בגינם;
- גילוי איכות האשראי ושיטות מדידת ההפרשה להפסדי אשראי;

התיעוד הנדרש לביסוס התהליך לקביעת סכום ההפרשה להפסדי האשראי.

ביקורת על בקרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור

בחודש נובמבר 2007 נערכה ביקורת של ארגון Moneyval על היערכות מדינת ישראל בכלל ובנק ישראל והמערכת הבנקאית בפרט, בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור.

במסגרת הביקורת השיב בנק ישראל על שאלון שנשלח על ידי הארגון המתייחס בפירוט לארבעים ותשע המלצות של ארגון ה-FATF לרבות יישומן בחקיקה בארץ. השאלות התייחסו לתפיסה הפיקוחית ביחס לחובות הנוגעים להליכי "הכר את הלקוח", לפעולות מוגברות להכרת לקוחות בסיכון גבוה, לדיווח על פעולות בלתי רגילות ולפעולות האכיפה בתחום זה.

המעריכים ציינו כי בישראל פועלת מערכת יעילה העוסקת באכיפת איסור הלבנת הון ומימון טרור במיוחד במערכת הבנקאות. במהלך השבועות הקרובים ידונו ממצאי דוח הביקורת במסגרת משותפת עם ארגון Moneyval.

פרסומי יחידת המחקר של הפיקוח על הבנקים

"Loan Pricing under Basel II in an Imperfectly Competitive Banking Market", May 2007,
Working Paper 07.05.(David Ruthenberg and Yoram Landskroner)

"מאפייני הפירמות העסקיות בעלות חבות לבנקים ושהנפיקו אג"ח בשנים האחרונות בבורסה לניירות ערך
בת"א", ינואר 2008, מאמר לדיון 08.01.(מיכל זילברברג ודוד רוטנברג)

אימוץ והטמעה של באזל II במערכת הבנקאית ובפיקוח על הבנקים

1. כללי

2. בחודש ינואר 2007 הודיע המפקח על הבנקים כי המלצות הוועדה להתכנסות בינלאומית למדידת הון
ולתקני הון שפורסמו ביוני 2006 (להלן – באזל II) יחולו על התאגידים הבנקאיים בישראל החל משנת
2009, וכי על כל תאגיד בנקאי להיערך באופן שיבטיח את מוכנותו למועד זה.

3. באזל II שם דגש על הקשר המתקיים בין סך ההון שעל תאגיד בנקאי להחזיק כנגד סיכונים ובין חוסנם
ועילותם של תהליכי ניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות בתאגיד הבנקאי הבאות לעודד את התאגידים
הבנקאיים לפתח ולהשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך זיהוי, מדידה, צבירה, ניטור
ובקרה של סיכונים בצורה נאותה. באזל II מחולק לשלושה נדבכים: הנדבך הראשון – דרישות ההון
המזעריות (minimum capital requirements). נדבך זה כולל דרישות הון בגין סיכונים אשראי (באזל II
מאפשר את חישוב דרישת ההון בגין סיכון אשראי על פי גישה סטנדרטית ועל פי גישת הדירוגים
הפנימיים), דרישת הון בגין חשיפות איגוח, דרישת הון בגין סיכונים שוק (באזל II מאפשר את חישוב דרישת
ההון בגין סיכונים שוק על פי גישה סטנדרטית ועל פי גישת הדירוגים הפנימיים) ודרישת הון בגין סיכונים
תפעוליים (באזל II מאפשר את חישוב דרישת ההון בגין סיכונים תפעוליים על פי גישת האינדיקטור
הבסיסי, הגישות סטנדרטיות ועל פי גישת המודלים הפנימיים). הנדבך השני – תהליך פיקוח ובקרה על
הלימות ההון (supervisory review). הנדבך השלישי – משמעת שוק (market discipline).

4. בכוונת הפיקוח על הבנקים לפעול להשגת יעד זה במשולב עם שדרוג מערך ניהול הסיכונים, הבקורות
והממשל התאגידי בתאגידים הבנקאיים והתאמת אופן הפיקוח על הבנקים למתכונת פיקוח מכוון סיכון.

5. הנדבך הראשון והשני של באזל II

6. הפיקוח על הבנקים הודיע כי הוא מצפה בשלב ראשון מהתאגידים הבנקאיים שיפעלו באופן שיבטיח את
עמידתם בדרישות הגישות הסטנדרטיות של הנדבך הראשון ובדרישות הנדבך השני של המלצות הסכם
באזל II במהלך שנת 2009. עם זאת, הפיקוח על הבנקים מעודד את התאגידים הבנקאיים להיערך באופן
שיאפשר להם לאמץ בשלב הבא, במועד המתאים בעתיד, את הגישות המבוססות על דירוג פנימי בסיכונים
אשראי. זאת מכיוון שגישות אלו מהוות את ה-Best practice העולמי בתחום זה והחתירה ההדרגתית
ליישומן חשובה לחיזוק איכות ניהול הסיכונים האשראי בארץ.

7. בנוסף, הפיקוח על הבנקים הודיע שהוא מצפה מכל קבוצה בנקאית ומכל תאגיד בנקאי לפעול ליישום
המלצות הסכם באזל II במסגרת תכנית עבודה רב שנתית כוללת, אשר תתייחס למכלול ההיבטים
המושפעים מיישום ההמלצות, ואשר תתבסס על תוצאות סקר ניתוח פערים (Gap Analysis) סדור
ופרטני. על תכנית העבודה הכוללת של כל קבוצה בנקאית וכל תאגיד בנקאי השייך לקבוצה לכלול הקצאה
תקציבית רב שנתית מתאימה.

8. ההערכות ליישום הסכם באזל II מתבצעת בפיקוח על הבנקים במתכונת של פרויקט חוצה תחומי פעילות ושותפים בתהליך זה נציגים מכל יחידות הפיקוח על הבנקים. במסגרת זאת, הוקמה במהלך שנת 2007 ועדת היגוי הפרויקט, בראשה עומד המפקח על הבנקים. כמו כן מונה מרכז פרויקט ומונו חמישה צוותי עבודה ייעודיים לגיבוש הדרישות מהתאגידים הבנקאיים בנושאים השונים. הנושאים הם כלהלן: הגישה הסטנדרטית, הגישה המתקדמת לסיכוני אשראי, סקר השפעה כמותית, הליך בדיקת נאותות ההון הפנימי, הליך הסקירה הפיקוחית והפיקוח מוכוון הסיכון.

הנדבך השלישי של באזל II

הפיקוח על הבנקים הודיע לבנקים כי הם יתבקשו לעמוד בכל דרישות הגילוי שנכללו בנדבך השלישי של באזל II, החל מהדוח לשנת 2009 ואילך.

בתחילת 2007 הוכנה טיוטה שבה נערכה השוואה בין דרישות הגילוי של באזל II לבין הוראות הדיווח לציבור הקיימות ולבין הגילוי שבנקים גדולים בארה"ב נוהגים לתת, ורוכזו בה השינויים העיקריים שצפויים לחול בגילוי של התאגידים הבנקאיים עם אימוץ דרישות הגילוי של באזל II. בנוסף, נקבע בטיטה מתווה שיביא לכך שדרישות הגילוי של באזל II ייושמו באופן מלא החל מהדוח לשנת 2009 ואילך. בשנת 2007 פורסמה הוראת שעה בהוראות הדיווח לציבור, לפיה תאגידים בנקאיים נדרשים לתת גילוי בדוח השנתי לשנת 2007 ואילך שיעמוד בחלק מדרישות הגילוי של באזל II, אשר לגביהן ניתן גילוי על ידי בנקים גדולים בארה"ב, ואשר אינן דורשות גילוי לנתונים שיהיו קיימים רק בעת יישום הנדבכים האחרים של באזל II.

אימוץ והטמעה של מתודולוגיות פיקוח בינלאומיות עדכניות תוך העמקת הקשרים עם רשויות פיקוח

בעולם וחתימה על הסדרים פורמאליים (MoU- Memorandum of Understanding)

בהתאם לתיקון 13 לפקודת הבנקאות, רשאי המפקח למסור מידע הנחוץ לביצוע פיקוח אפקטיבי על בסיס מאוחד לרשות המוסמכת במדינה המארחת של השלוחה של התאגיד הבנקאי הישראלי, וכן לרשות המוסמכת במדינת האם על תאגיד בנקאי זר הפועל בארץ. הפיקוח על הבנקים פועל כדי למסד את ההסדרים להחלפת מידע פיקוחי עם רשויות פיקוח בחו"ל לגבי תאגידים בנקאים ישראלים וזרים חוצי גבולות על ידי חתימה על הסכמים פורמאליים (MOU).

הפיקוח על הבנקים נמצא בשלבים מתקדמים של מו"מ על נוסח ההסכם עם המפקח התורכי אשר בתחום פיקוחו פועלת חברת בת של בנק הפועלים. כמו כן, נמצא הפיקוח בשלב מוקדם של החלפת שאלונים עם רשויות פיקוח אמריקאיות.

שיפור היכולת של המערכת הפיננסית לתפקד בשעת חירום

בשנת 2007 ביצע הפיקוח על הבנקים פעולות רבות ועיקרן: בניית תוכנית היערכות לחירום בשיתוף עם חברה חיצונית, הקמת מטה הפעלה מאובזר בירושלים, השתתפות בתרגיל של מל"ח וביצוע תרגיל פנימי גדול בבנק, פגישות עם גופים מונחים, תאום עם רשויות אחרות בנושאי רגולציה, המשך יישום לקחי מלחמת לבנון השנייה, בחינת נושא מזומנים לשעת חירום ושיפור מערך הדיווחים מול הבנקים. בשנת 2008 צפוי המשך לפעילות זו ויישום תוכנית ההיערכות של הפיקוח על הבנקים לשעת חירום.

היערכות הפיקוח על הבנקים ליישום חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס' 12) התשס"ז 2007
בעקבות עבודה של צוותי עידוד התחרות שהוקמו בבנק ישראל גובשו, בין היתר, המלצות להקנות לבנק ישראל ולפיקוח על הבנקים סמכויות לפקח בדרכים שונות על מחירי השירותים הבנקאיים. וועדת החקירה הפרלמנטארית שפעלה בנושא במחצית הראשונה של 2007, אימצה בדין וחשבון הסופי שלה את המלצותיו של בנק ישראל. בעקבות זאת, חוקק חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס' 12) התשס"ז-2007, המקנה לבנק ישראל סמכות לפקח על עמלות הבנקים.

הסמכות העיקרית שהוענקה בחוק לבנק ישראל היא לקבוע רשימה אחידה וברורה של שירותים בנקאיים שבעדם רשאים התאגידים הבנקאיים לגבות עמלות. בתוך כך הוסמך הפיקוח על הבנקים לצמצם באופן ניכר את מספר העמלות, במטרה לעודד את התחרות במערכת הבנקאית באמצעות הגברת השקיפות של מחירי השירותים הבנקאיים ויכולת ההשוואה של הלקוחות.

בהתאם לחוק, הוסדרו כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) התשס"ח – 2008, בהם נקבעו תעריפון עמלות מלא ואחיד, וכן תעריפונים מצומצמים בשלושה נושאים צרכניים מרכזיים: חשבון עובר ושב, משכנתאות וכרטיסי אשראי. כן נקבעו כללים לגבי יידוע הלקוחות לגבי העמלות והתעריפונים כאמור. כך למשל, נקבע כי התעריפונים המצומצמים יהיו זמינים לכל דורש בסניף, במכשירי הבנק אוטומטיים ובאתר האינטרנט של הבנק. מועד תחילתם של הכללים ביום 1.7.2008. תעריפון העמלות יחול על כל לקוח יחיד ועל עסקים קטנים שהיקף פעילותם עד 1 מיליון ש"ח בשנה.

התעריפון נערך לאחר בחינה פרטנית ומדוקדקת של כל השירותים הבנקאיים הנפוצים ללקוחות פרטיים ועסקים קטנים, השוואה לגבי המצב השורר בחו"ל, ושמיעת הערות התאגידים הבנקאיים. ביצירת התעריפון יושם ניסיון רב שנים של הפיקוח על הבנקים בטיפול בעמלות הבנקאיות, בטיפול באלפי פניות ציבור בנושא זה, וכן בפניות של ארגוני צרכנים.

בפועל הושג צמצום לכדי שליש במספר העמלות הנפוצות, ומספר העמלות הנגבות עבור שירותים בנקאיים בתעריפון מסתכם בכ-70 עמלות לעומת כ-200 עמלות ערב השינוי. צמצום מספר העמלות נעשה באמצעות ביטול של חלק מהעמלות, ובאמצעות איחוד עמלות הנגבות עבור שירותים הדומים במהותם. בין העמלות העיקריות שבוטלו ניתן לציין: עמלת עריכת מסמכים בעת הסדרת מסגרת אשראי, עמלת תשלום בגין ריבית ו/או דיבידנד, עמלת דמי גביה, עמלת רישום פעולה בחשבון עסקי (לעסק קטן) ובחשבון מט"ח, ועוד.

בין הדוגמאות הבולטות לשירותים שאוחדו ניתן למנות את כל הפעולות השוטפות בחשבון עו"ש (כ-15 פעולות) שעבור כל אחת מהן נגבתה עד כה עמלה שונה. בתעריפון החדש יהיו שתי עמלות בלבד: עמלה בגין פעולות בחשבון העו"ש באופן ישיר (דרך האינטרנט, הטלפון או המכשירים האוטומטיים); ועמלה בגין פעולות בחשבון העו"ש באמצעות פקיד. זאת, ללא הבחנה בין סוגי הפעולות. אי לכך, ההשוואה המרכזית שיבצע לקוח לגבי הבנק שבו זול יותר לנהל חשבון עו"ש, תהיה לגבי שתי עמלות עיקריות בלבד.

שינוי משמעותי נוסף נעשה בעמלות הקשורות בעסקאות אשראי. כך למשל, עבור הקצאת מסגרת האשראי נגבו עד כה מהלקוח, בנוסף לריבית עבור האשראי, עמלת עריכת מסמכים שגובהה נקבע בהתאם לסכום המסגרת ועמלת הקצאת אשראי בסך של כ-4 ש"ח לחודש. בהתאם לתעריפון החדש, לקוח פרטי שלא ניצל את מסגרת האשראי ישלם רק עבור הקצאת האשראי, ואילו לקוח שניצל את מסגרת האשראי (במלואה או בחלקה) ישלם ריבית בלבד.

בפיקוח על הבנקים מעריכים כי יישום תעריפון העמלות והתעריפונים המצומצמים יהווה ראשיתו של תהליך אשר יוביל להוזלת מחירי השירותים הבנקאיים ללקוחות פרטיים ועסקים קטנים ויסייע בידי הלקוחות לערוך השוואות לגבי מחירי השירותים. בהמשך ליישום התעריפון בכוונת הפיקוח על הבנקים להקים תשתית של מידע לציבור להשוואת מחירי השירותים הבנקאיים, אשר תתרום להגברת התחרות בנושא זה.

צוותי עבודה לקידום מבנה מערכת הבנקאות בישראל:

במהלך השנה האחרונה הוקמו בפיקוח על הבנקים צוותי עבודה שמטרתם גיבוש מסמכי מדיניות בנושאים שונים לקידום מערכת הבנקאות הישראלית.

בין שאר הנושאים בהם עוסקים צוותים אלו:

- עידוד כניסת בנקים זרים למערכת הבנקאות הישראלית - הצוות בחן את מדיניות הפיקוח בקשר לכניסתם של בנקים זרים ועידוד הרחבת פעילות סניפי הבנקים הזרים במגזר הקמעונאי, על מנת להביא ליציבות גדולה יותר של המערכת הבנקאית ולהגברת התחרותיות במגזר הקמעונאי.
- הקמת בנק אינטרנטי (וירטואלי)- בעקבות פניה של יזמים לפיקוח על הבנקים להקמת בנק אינטרנטי בישראל, הוקם צוות הבוחן את ישימות התוכנית העסקית של היזמים, את היכולת של הבנק האינטרנטי לפעול על פי התוכנית העסקית ואת עמידת הבנק האינטרנטי בתקני האיתנות והיציבות המקובלים במערכת הבנקאות הישראלית. במקביל נפתח הליך של בחינת כשירות היזמים.

3. הוגנות הבנקים כלפי לקוחותיהם

אחד מיעדיו המרכזיים של הפיקוח על הבנקים לשנת 2007 הינו שמירה על הוגנות ביחסים בין בנקים לבין לקוחותיהם. פעילותו של הפיקוח על הבנקים להשגת יעד זה מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- טיפול בתלונות ובפניות הציבור
- איתור ותיקון ליקויים מערכתיים במערכת הבנקאית
- טיפול במושכי שיקים ללא כיסוי
- טיפול בנושא עמלות התאגידים הבנקאיים
- טיפול בחוזים האחידים הנהוגים במערכת הבנקאית
- הפצת מידע והסברה בנושאים צרכניים

במהלך שנת 2007 טיפל הפיקוח על הבנקים ב- 3,122 תלונות, וב- 2,846 פניות לקבלת מידע ובקשות שונות. בנוסף, נענו כ-10,000 פניות טלפוניות, במסגרתן ניתן מענה ראשוני ללקוחות הבנקים בקשר לנושאים שונים הקשורים לעסקיהם עימם.

בבדיקת נתוני כלל מערכת הבנקאות עולה כי 25.4% מסך התלונות שנקבעה לגביהן עמדה בשנת 2007 נמצאו מוצדקות או מוצדקות חלקית. הנושאים המרכזיים בהם עסקו הפניות, כפי שמשקף מן הסיכום הם: ניהול חשבון בנק, עמלות, משכנתאות, אשראי ושיקים.

במהלך הטיפול הפיקוח על הבנקים בתלונות הציבור, וכחלק מהסעדים שמעניק הפיקוח על הבנקים לציבור המתלוננים, נדרשו הבנקים, בין היתר, להחזיר כספים למתלוננים שתלונתם נמצאה מוצדקת. הפיצוי הכולל ששילמו הבנקים ללקוחות בעקבות הטיפול בפניות הציבור הסתכם בכ- 3 מליון ש"ח².

² סכום זה אינו כולל את הסעד שניתן לנפגעי חפציבה שהתלוננו בפיקוח על הבנקים.

המידע שהגיע לפיקוח על הבנקים במסגרת הטיפול בפניות הציבור ומקורות אחרים, היווה בסיס לטיפול בנושאים רבים במהלך שנת 2007. בין היתר, טופלו נושאים הקשורים לגביית פרמיית ביטוח נכס, עמלת פירעון מוקדם של הלוואות, חיוב בעמלות ועוד. הטיפול נעשה באמצעים שונים, שהעיקריים בהם: החזר כספים לקבוצת לקוחות והסדרה באמצעות הוראות המפקח על הבנקים. כתוצאה מטיפול בליקויים המערכתיים, נדרשו הבנקים, בין היתר, להחזיר כספים לציבור הלקוחות בסכום כולל של כ- 13 מליון ש"ח, הנובע ברובו מהחזר שביצע בנק מזרחי טפחות בגין גביית פרמיית ביטוח נכס ביתר, בהלוואות משכנתא. מספר הלקוחות שקיבלו סעד כתוצאה מטיפול בנושאים שתוארו עומד על 7,314. במהלך השנה תוקנו הנהלים למתן הלוואות לדיור. התיקונים התמקדו בעיקר בעניינים הקשורים לביטוח, ולמחזור הלוואות (במטרה להקל על לווים המבקשים למחזר את הלוואתם).

בשנת 2007 בית הדין לחוזים אחידים פרסם פסק דין בבקשה שהגיש המפקח על הבנקים לביטול תנאים מקפחים בערבות שמוציא בנק מזרחי טפחות לרוכשי דירות. בית הדין נתן תוקף של פסק דין להסכמות שהושגו בין הבנק לבין הפיקוח על הבנקים שבמסגרתם הוסרו תנאים מקפחים רבים בערבויות של בנק מזרחי טפחות, אשר מבטיחות את זכויות רוכשי הדירות.

התמודדות הפיקוח על הבנקים עם פרשת חפציבה

ביום 6.8.07 הורה בית המשפט על מתן צו להקפאת הליכים כנגד חברת חפציבה. על מנת לטפל בפרשה סבוכה זו מינה בית המשפט נאמן זמני של החברה, הוא הכונס הרשמי. בתאריך 13.8.07, מונה בנוסף המנהל המיוחד, לסייע לכונס הרשמי בתפקידו הנ"ל.

בהיבט הבנקאי, מיד עם היוודע דבר הקריסה, החל הפיקוח על הבנקים, לצורך גיבוש החלטה באשר לאופן והיקף התערבותו בעניין, לאסוף מידע מהבנקים ומרוכשי הדירות בכל הנוגע לפרשת חפציבה, ובמיוחד מהבנקים אשר העמידו אשראי לחברה, לבניית פרויקטים בשיטת הליווי הפיננסי (להלן: "הבנק המלווה"). הצלבת המידע שהתקבל, מהבנקים ומהרוכשים גם יחד, אפשר לפיקוח על הבנקים לקבל תמונה ראשונית, בין היתר, בדבר מספר הפרויקטים המלווים ושלבי הבניה שלהם, מספר הדירות בכל פרויקט, מספר הרוכשים אשר אין ברשותם ערבויות חוק מכר, מספר יחידות הדיור שנמכרו ללא ידיעת הבנקים, ועוד.

לאחר עיבוד ראשוני של הנתונים שהתקבלו, התברר כי רוכשי דירות רבים נותרו ללא בטוחה מכוח החוק, המבטיחה את כספי התמורה ששילמו לחפציבה. בחלק מהמקרים אף נמצא, כי הסיבה להעדר הבטוחה הנה התנהלות לקויה של הבנק, במישרין או בעקיפין, כאשר כספי רוכשי הדירות הופקדו בחשבונות שהינם חשבונות ליווי.

לאור האמור, הוחלט כי הטיפול בפניות הרוכשים, אשר הנם הנפגעים העיקריים בכל הפרשה, ייעשה בשני שלבים. שלב ראשון - מתן סעד מיידי לרוכשי הדירות, על מנת למזער את נזקיהם, בכפוף לסמכויות המוקנות לפיקוח על הבנקים. שלב שני - בדיקת אופן התנהלות הבנקים, הפקת לקחים, ובחינת דרכים למניעת הישנות מקרים דומים.

בהתאם לכך, בוצע מיפוי של התלונות שהתקבלו וגובשו עמדות עקרוניות באשר לאופן הטיפול בנפגעי חפציבה, בהיבט הבנקאי. עד כה התקבלו 601 פניות וסכום הסיוע לרוכשים עומד על כ-157 מליון ש"ח. כחלק מתהליך הפקת הלקחים בעקבות אירועי קריסת חפציבה, הוציא המפקח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 326, אשר מסדירה את דרך התשלום לחשבון הליווי הפיננסי על ידי רוכשי דירות ומסדירה את הבטחת כספם. על פי ההוראה, בנק יפיק שוברי תשלום לכל קבלן שיתקשר עימו בחוזה מימון בשיטת הליווי הפיננסי. כל שובר תשלום ייועד באופן חד ערכי לדירה מסוימת בפרויקט מסוים.

רוכש הדירה ישלם את כל התשלומים אותם הוא חייב לקבלן באמצעות שוברי התשלום האמורים. כך יובטח כי הכספים יגיעו ליעדם – לחשבון הליווי. בעצם תשלום הכספים באמצעות שובר התשלום כאמור, יובטחו כספי הרוכש, שכן התשלום עצמו ייחשב ככזה שמחייב את הבנק להוציא לרוכש ערבות על הסכום ששולם. רוכש הדירה יוכל לבדוק באתר האינטרנט של הבנק המלווה, באמצעות הטלפון או בסניף הבנק המלווה את התאמתו של פנקס השוברים שהוא קיבל מהקבלן לנתונים המצויים בבנק, על מנת למנוע מעשי מרמה.

שיטה זו מבטיחה הן את הגעת כספי רוכשי הדירות ליעדם המקורי, חשבון הפרויקט, דבר בעל חשיבות עליונה להצלחת בניית הפרויקט. כמו כן, שיטה זו מבטיחה את כספי רוכשי הדירות שכן הגעת הכספים ליעדם המקורי תחייב את הבנק להעמיד ערבות כנגד כספי רוכשי הדירות.

בנוסף לכך, הוציא הפיקוח על הבנקים נספח להוראה האמורה, בה מופיע נוסח של ערבות לרוכשי דירות, על מנת להגיע לנוסח אחיד והוגן שיהיה נהוג במערכת הבנקאית וכדי למנוע הכללת תנאים לא הוגנים כלפי רוכשי הדירות.

פרשת חפציבה היוותה הזדמנות לאיתור הפרצות בחוקים ובתקנות ותיקונם בתהליך הסדרה מהיר ויסודי. לתהליכי ההסדרה המקיפים והמהירים שנעשו בפיקוח על הבנקים בעקבותיה, תהיה השפעה מכרעת על כלל ציבור נוטלי המשכנתאות בישראל.

תחום היציבות הפיננסית

בדומה לבנקים מרכזיים אחרים, הוקם בבנק ישראל, ביוני 2003, גוף נפרד – "תחום היציבות הפיננסית", שתפקידו לקדם את יציבות המערכת הפיננסית בישראל, בכללותה, באמצעות הערכת מצבה והמלצות למדיניות מתאימה, תוך תיאום ושיתוף פעולה עם מחלקות אחרות בבנק ורשויות אחרות, העוסקות בנושא.

תחום היציבות הפיננסית עוסק, בין היתר, ב:

- איסוף נתונים, מידע והערכות על רכיבים שונים של המערכת, ויצירת תשתית של מאגרי נתונים ומידע על המערכת, לצורכי מעקב ומחקר;
- לימוד ומחקר של הידע בנושא היציבות הפיננסית ומשברים פיננסיים, לצורך פיתוח שיטות מעקב וניתוח של המערכת;
- ניתוח אינטגרטיבי של מצב המערכת הפיננסית והתפתחויות בה, ויצירת הערכת מצב לגבי הסיכונים המערכתיים והאיומים על המשק, הגלומים בפעילותה;
- המלצות למדיניות, כלומר הצעות לצעדי מנע - רפורמות ושינויים לחיזוק התשתית של המערכת, והתאמות במדיניות המוניטארית, הפיסקאלית והפיננסית, ולצעדי תגובה - לבלימת התפשטות זעזועים במערכת וניהול משברים;
- שמירה על קשרים הדוקים ושיתוף פעולה עם גורמים אחרים העוסקים בנושא וקידום התיאום ביניהם;
- הפצת ידע ופרסומים בנושא היציבות הפיננסית – בבנק, לרשויות, לציבור ולגורמים בינלאומיים.

בדומה לבנקים מרכזיים במדינות רבות, תחום היציבות הפיננסית בבנק ישראל החל בפרסום "דוח יציבות פיננסית" שנתי: ביוני 2004 פורסם הדוח לשנת 2003 ובמאי 2005 פורסם הדוח לשנת 2004. בהמשך פורסם הדוח השנתי כפרק בתוך דוח בנק ישראל השנתי. הדוח, המבוסס על שילוב של נתונים המצויים במאגרים של מחלקות אחרות בבנק ישראל ושל גופים אחרים, ממקד ומרכז את תוצאות עבודת התחום בכל הקשור למעקב וניתוח המערכת הפיננסית, ולמחקר ופיתוח שיטות לניתוחה. הדוח מהווה ערוץ מרכזי להפצת הידע בנושא ולקידום הדיון ביציבות המערכת הפיננסית בכללותה, בקרב הרשויות והציבור הרחב. בנוסף לדוח היציבות הפיננסית, התחום פרסם מאמרים שניתן למצוא אותם באתר האינטרנט של הבנק. כלכלני התחום גם כתבו דוחות, עבודות וניירות עמדה שלא פורסמו. כמו כן, מפרסם תחום היציבות הפיננסית באופן שוטף אינדיקטורים ליציבות הפיננסית באתר בנק ישראל תחת "נתונים ומידע". מאז הקמתו, עסק התחום גם במספר פרויקטים ועבודות תשתית חשובים:

- ייזום, תמיכה ושיתוף פעולה עם הלמ"ס בבניית תשתית נתוני "המאזן הלאומי של ישראל";
- פיתוח מאגרי נתונים לשימוש שוטף של התחום: "מאגר אינדיקטורים ליציבות פיננסית של ה-IMF"; "המאגר השוטף - נתונים ודוחות שוטפים"; "מאגר נתוני הסקטור העסקי"; "מאגר נתוני ענף הביטוח";

- בניית מסגרת ניתוח ופיתוח אינדיקטורים למעקב ולהערכת השינויים ביציבות המערכת הפיננסית, בכללותה, וברכיבים מסוימים שלה, ביניהם: האיתנות הפיננסית של הסקטור העסקי, עמידות חברות הביטוח וקופות הגמל ומאפייני הפעילות הפיננסית במשק.
- ייצוג בנק ישראל בצוותים בין-משרדיים וריכוז העבודה הבין-מחלקתית בבנק במסגרת קידום הקשרים של ישראל בתחום הפיננסי עם גופים בינלאומיים – האיחוד האירופי, OECD, WTO(GATS);
- השתתפות בפרוייקט בינלאומי של ה-IMF בנושא "אינדיקטורים ליציבות פיננסית" (בשיתוף הפיקוח על הבנקים).

מחלקת משאבי אנוש ומנהל

1. **משאבי אנוש** - ניהול המשאב האנושי לכל אורך חיי העבודה של העובד משלב הגיוס עד לפרישה. פיתוח המשאב האנושי – הכשרה, הדרכה והשתלמות עובדים; הערכת עובדים; קידום והנעה, נידות עובדים. חישוב וביצוע תשלומי שכר וגמלה, ניהול הפרט ורווחתו וניהול הקשר מול הגמלאים תוך מתן דגש על שיפור מתן השירות לעובדי הבנק וגמלאיו.
2. **ביטחון** - אבטחה של מבני הבנק ומשלוחי כספים. אבטחת מהימנות עובדים ואבטחת מידע מסווג.
3. **מינהל, רכש ולוגיסטיקה** - אחזקה ותפעול של בנייני הבנק וציודו. ניהול הרכש והלוגיסטיקה תוך דגש על יחידת רכש מרכזי בבנק, מתן שירותים משקיים ומשרדיים ושירותים תפעוליים.
4. **שעת חירום והמשכיות עסקית** – יישום סקר הסיכונים בבנק ואחריות על התנהלות ופעילות הבנק בעת חירום.
5. **תהליכים** – שיפור וייעול תהליכים ושיטות עבודה בחדר כלל הבנק, הובלה והטמעה תהליכי מעקב ובקרה ויצירת תשתית תקינה בבנק.
6. **הוצאה לאור, אינטרנט** – עריכה, תרגום והפקה של פרסומי הבנק בעברית ובאנגלית. תחזוקה שוטפת ופיתוח אתר האינטרנט.
7. **ספריה** - ניהול אוסף הספרייה, כתבי העת ומאגרי מידע מקצועיים.

תיאור היעדים והמשימות העיקריות של המחלקה לשנת 2008

1. המחלקה תתמקד במתן תמיכה למחלקות הבנק ביישום המבנה הארגוני החדש כולל התאמת כוח האדם הנדרש למחלקות והמערך המשרדי החדש. בנוסף, המחלקה נערכת לטיפול בגידול במספר העובדים הפורשים.
2. המחלקה תיישם את הסכם השכר בבנק ישראל, לאחר כניסתי לתוקף, במערכות השונות תוך מתן דגש על קליטת דור עובדים חדש בבנק.
3. המחלקה תוביל בשיתוף עם מחלקת טכנולוגית המידע את יישום והטמעת מערכת ה-ERP בבנק.
4. שיפור ההיערכות הפנימית של בנק ישראל ותמיכה בהקמת רשות ייעודית למערכת הבנקאות בשעת חירום.
5. שיפור רמת מערכות הניהול, התפעול והבקרה בניהול משאבי אנוש יושג על ידי תכנון והקמה של מערכות בקרה ביחידות המחלקה ועל ידי הטמעת מערכות מחשוב חדשות במחלקה.
6. במסגרת פיתוח המשאב האנושי המחלקה תבנה תכנית לאיתור פוטנציאל ניהולי ושינוי תפיסת המנהל כאחראי גם על המשאב האנושי.

7. שיפור רמת השירות לעובדי הבנק, למנהלי הבנק, לגמלאי הבנק ולגורמי חוץ.
8. צמצום עלויות וייעול תהליכים בתהליכי העבודה של מחלקת משאבי אנוש ומינהל עצמה. במסגרת זו המחלקה תערוך בדיקה של תהליכי העבודה המרכזיים ועיגולם בנהלי עבודה.
9. לצורך שיפור המיומנות והידע של העובדים תוכן תוכנית הדרכה המותאמת לצרכי העבודה. המחלקה תערוך סקר צרכים לזיהוי פערי ידע של עובדים עקב שינוי תפקיד בעקבות השינוי הארגוני או צורך בהעשרת ידע קיים, ובהתאם לכך תתכנן את פעילות ההדרכה.
10. הגברת הגמישות הארגונית באמצעות ניידות פנימית.
11. בתחום הביטחון יושם הדגש על שדרוג פיזי וטכנולוגי לאבטחה של מבנה הבנק. היחידה תפעל להגברת המודעות הביטחונית (פיזית ואבטחת מידע) בקרב העובדים והמנהלים.
12. בנושא רכש ולוגיסטיקה, תתמקד המחלקה ביעדים הבאים:
 - א. ייעול תהליכי הרכש תוך דגש על הקמת יחידת רכש מרכזית לבנק.
 - ב. שמירה על רמת תחזוקה שוטפת של מבני הבנק - שיפור תשתיות פיזיות, שיפור מערכי השירותים המשרדיים, שדרוג טכנולוגי ובטיחותי של תשתיות.
 - ג. שיפוץ המבנה בירושלים והמבנה בת"א (לילנבלום).
 - ד. סגירת סניף בנק ישראל בת"א "יבנה".
13. ביחידת האינטרנט והוצאה לאור, תתמקד המחלקה בשדרוג האתר ושיפור השירות לציבור באמצעותו. חסכון בעלויות ההפקה והפצה של פרסומי הבנק ושיפור השירות למחלקות ולקהלי היעד של הפרסומים.

החטיבה לטכנולוגית המידע

תפקידי החטיבה לטכנולוגית המידע בשנת 2007

החטיבה לטכנולוגית המידע מופקדת על גיבושה והפעלתה של אסטרטגיית המיחשוב של הבנק, וכן על הרכש, ההפעלה, האחזקה והפיתוח של מערכות המידע ומערכות התקשורת. מערכות אלה כוללות מחשב מרכזי, שרתי יוניקס ואינטל המקושרים ברשתות פנימיות למאות מחשבים אישיים ומערכות טלפונים ותקשורת. כן מקושרת המערכת למערכות מיחשוב חיצוניות – של הבנקים, של הממשלה, של גורמים פיננסיים בארץ ובחו"ל, ולרשת האינטרנט.

במסגרת המטלות השוטפות, עוסקת המחלקה בעיקר בתחומים האלה:

- ניהול מערכות אוטומטיות לתמיכה בתפקוד הבנק כבנקאי של הממשלה והבנקים: ניהול הנפקות מק"ם, ניהול יתרות מטבע החוץ, החוב הפנימי, החוב החיצוני ועוד. פיתוח כלי ניתוח ממוכנים עבור כלכלני הבנק בעבודתם עם מאגרי המידע בבנק ומחוץ לו לצורך תמיכה בקבלת החלטות.
- ניהול נתוני דיווח ממערכת הבנקאות והעברת הוראות ודיווחים אליה.
- ניהול נתוני דיווח של חברות במשק.
- פיתוח כלים לתמיכה במדיניות המוניטרית.
- פיתוח כלים מוניטריים ממוכנים, תוך השתלבות בזירות מסחר ממוכנות חיצוניות ופיתוח זירות מסחר פנימיות.
- ניהול מערכות לסליקה כספית בין בנקאית ומול הבורסה לני"ע.
- היערכות להמשכיות עיסקית ולמצבי חרום.
- תמיכה במערכות הניהול הפנימיות של הבנק.

בשנת 2007, בנוסף למטלות השוטפות, עסקה החטיבה בנושאים המרכזיים הבאים:

- מעבר לייצור בפרויקט הזה"ב (RTGS) לסליקה תוך יומית סופית ובזמן אמת, מול המערכת הבנקאית, הבורסה והמסלקות בארץ.
- מיפוי צרכי המיחשוב במערכת המשרד הקידמי, האמצעי והאחורי של החטיבה לפעילות בשווקים, לצורך יציאה במכרז להקמת המערכות.
- הכנת מכרז להטמעת מערכת ERP.
- הטמעת מערכות לאבטחת מידע לסביבת המערכות הפתוחות ולניהול המשתמשים בכל סביבות המיחשוב.
- בחינת הערכות לניהול מרכזי של מאגרי המידע בתחום הכלכלי, תוך בדיקת כלי ניהול ודיווח בטכנולוגית Business Intelligence.
- היערכות מחדש של המערכות בבנק, בהתאם לשינויים במבנה הארגוני.
- שיפור ההיערכות הפנימית של הבנק לשעת חירום - מעבר אתר ה- DR של הסביבה הפתוחה לאתר חיצוני מוגן בחברת MED1 ועוד.

- מעבר לייצור של מערכת לניהול הספרים הראשיים בסביבה הפתוחה (קונסיסט GEM).
- שילוב בתהליך סקר סיכונים שבוצע בבנק מול צוותי האפליקציה והתשתית על-יד חברת E&Y.
- המשך פיתוח מערכת לניהול תכניות עבודה ותקציב.
- פיתוח מערכת לניהול מכרזי REPO.
- העלאת רמת השרידות המקומית באתר הבנק בירושלים, ושיפור תשתית התקשורת.
- פיתוח פרויקטים רבים נוספים (בהיקף מצומצם יותר); תחזוקה ושיפור של המערכות הקיימות.

תפקידי החטיבה בשנת 2008:

- הערכות לניהול מרכזי של מאגרי המידע בתחום הכלכלי, תוך שילוב כלי ניהול, דיווח וכלים בטכנולוגיית Business Intelligence.
- התאמת מערכות הבנק למבנה הארגוני החדש.
- יציאה במכרז ל- ERP-SAP למערכות תקציב, תשלומים, מלאי, רכש, ניהול משאבי אנוש וניהול מערך המטבע, בחירת חברה להטמעת המוצר והתחלת הקמת המערכת.
- יישום המלצות בעקבות תהליך סקר סיכונים שבוצע ע"י חברת E&Y.
- פיתוח תשתיות, כלי דיווח וניהול לפרויקט באזל II בפקוח על הבנקים.
- יציאה במיכרז למערכת לניהול המשרד הקדמי, האמצעי והאחורי של החטיבה לפעילות בשווקים בתחום ניהול המט"ח.
- שימת דגש על מימוש הנחיות רגולטוריות בנושא אבטחת מידע, ופרויקטים נוספים בתחום זה.
- יישום מערך שליטה ובקרה במערכות התשתית של הבנק.
- הפיכת השקל למטבע סחיר ב- CLS, דבר שיאפשר ביצוע עסקאות שקל/מט"ח של המערכת הבנקאית בישראל, באמצעותו.
- פיתוח פונקציית בקרת איכות בחטיבת ה- IT, לצורך שיפור עבודת החטיבה בנושאי בדיקת מערכות, כתיבת נהלים וכד'.
- הטמעת מערכת לניהול מעקב אחר החלטות. המערכת שנבחרה היא מערכת Generica של חברת KCS, המאפשרת להגדיר את פריטי המידע השונים מתוך סביבת ה- Office המוכרת למשתמש.
- כניסה לתהליך עיצוב והקמת אתר חדש לבנק ישראל ולחטיבה למידע וסטטיסטיקה.

מחלקת המטבע

אספקת מזומנים לציבור

מחזור המטבע הסתכם בסוף השנה ב-28.9 מיליארדי ש"ח, לעומת 25.5 מיליארדים בסוף 2006. במהלך השנה גדל מספר השטרות במחזור ב-21 מיליון והגיע ל-262 מיליון שטרות.

שטרות

יתרת השטרות מהסדרה הישנה במחזור (סדרה א') הסתכמה בסוף השנה ב-195 מיליוני ש"ח, לעומת 199 מיליונים בסוף שנת 2006. שיעור השטרות הישנים שנותרו במחזור בסך כל המחזור עמד בסוף השנה על 0.7 אחוזים.

בשנת 2005 הוארכה התקופה שבה ניתן להחליף שטרות מסדרה א' של "השקל החדש". שטרות אלו ניתנים עתה להחלפה, ללא עמלה, בשטרות מסדרה ב' (החדשה), בסניף בנק ישראל בירושלים עד סוף שנת 2010.

מטבעות למחזור

בשנת 2007 הונפקו לראשונה מעות מעריך 2 ₪.

מטבעות זיכרון³

במהלך שנת 2007 הונפקו ארבעה מטבעות זיכרון וסט אחד של מטבע מיוחד :

1. מטבע יום העצמאות, התשס"ז 2007 - "אמנויות הבמה".
2. מטבע בסדרה "תמונות מן התנ"ך", התשס"ז 2007 - "וגר זאב עם כבש".
3. מטבע לציון אולימפיאדת בייג'ין, התשס"ז 2007 - "ג'ודו".
4. מטבע בסדרה "אתרי מורשת" העיר הלבנה, תל-אביב, התשס"ו 2006.
5. סט מטבעות חנוכה, התשס"ח, חנוכייה ממצריים.

המידע באתר האינטרנט

בקישור **אודות בנק ישראל** - מפורטת פעילותה של מחלקת המטבע; בקישור **שטרות ומטבעות** - מידע על סדרות המטבע השונות, מסדרת בנק אנגלו-פלשתינה ועד סדרה ב' של הש"ח; כן ניתן להגיע בקישור זה להודעות שפורסמו ע"י מחלקת המטבע, ביניהן בנושא הנפקת שטרות חדשים וביטול שטרות ישנים; ותיאור השטרות החדשים וסימני הביטחון בהם.

³ לפירוט הכמויות והמאפיינים ראה הסקירה השנתית 2007 של מחלקת המטבע.

האוסף הנומיסמטי

בבנק ישראל בירושלים שמור אוסף נומיסמטי גדול של שטרות ומטבעות עתיקים וחדשים. האוסף כולל דוגמאות של אמצעי תשלום שהילכו במחזור הכספים בארץ ישראל מימי קדם ועד ימינו. נושאי האוסף מוצגים בתערוכת קבע במכרז המבקרים בבניין הבנק בירושלים. במסגרת התערוכה, ניתנות בשלב זה הדרכות לקבוצות עם דגש על תפקיד הבנק כמנפיק אמצעי תשלום וכבנקאי של הבנקים המסחריים; על הזיקה שבין המטבעות העתיקים לאלה של ימינו; על תהליך הייצור של מטבעות ושטרות; על יציאת מעות ושטרות מן המחזור; על אמצעים נגד זיופים ועל פרטים שונים שבתצוגה.

מתן שירותים לממשלה ולציבור

מחלקת המטבע נותנת שירותים לממשלה (פיקדונות למשמרת ופדיון המחאות במט"ח וש"ח) ולציבור (שירותי פריטה, החלפת מטבע פגום ופדיון מלוות המדינה).

שינויים שחלו במערכת המטבע בשנת 2008 – שטרות/מטבעות למחזור:

- ביטול מעה 5 אגורות כהילך חוקי.
- באפריל 2008 הוכנסו למחזור שטרות שטרות בערך 20 ₪ מפולימר על מנת לשפר את איכות השטרות במחזור. 1.8 מ' שטרות מתוך אלו שהוכנסו למחזור נושאים את הכיתוב "שישים שנה למדינת ישראל".

פעילות עתידית מתוכננת - מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים:

מתוכננת הנפקה של מספר מטבעות לשנה הבאה (כפוף לאישורים מתאימים):

1. מטבע בסדרה "חתני פרס הנובל", תשס"ח 2008 - "ש"י עגנון".
2. מטבע יום העצמאות, תשס"ח 2008 - "שישים שנה למדינת ישראל".
3. מהדורת זהב מיוחדת בסדרה "תמונות מן התנ"ך", תשס"ח 2008 - "וגר זאב עם כבש".
4. מטבע "המשרתים במילואים", תשס"ח 2008.
5. מטבע בסדרה "תמונות מהתנ"ך", תשס"ט 2008 - "קריעת ים סוף".
6. מטבע חנוכה תשס"ט - "חנוכייה מפראג".

חשבות הבנק

החשבות עוסקת באופן שוטף בשני תחומי פעילות עיקריים. התחום הראשון שייך לתפקידים ה"קלאסיים" של החשבות כפי שיפורטו להלן, כגון ניהול הספר הראשי של הנהלת החשבונות, מתן שירותי בנקאות לממשלה ולבנקים, הפקת דיווחים וכד'. התחום השני הוא מערך התשלומים והסליקה בישראל. מערכות התשלומים והסליקה הן חלק חיוני של התשתית הכלכלית והפיננסית במשקים מודרניים, ותפקודן היעיל תורם להתפתחותם וליציבותם הפיננסית. בנק ישראל פועל לקידום הבטיחות, האמינות והיעילות של מערכות התשלומים והסליקה ונוקט אמצעים להפחתת הסיכונים הכרוכים בסליקה. במסגרת זו הוביל בנק ישראל בשנת 2007 רפורמה מקיפה של מערכות התשלומים והסליקה בארץ על מנת לעמוד בתקנים בין-לאומיים שקבע הבנק הבין-לאומי לסליקה. (ה-BIS, Bank of International Settlement). גולת הכותרת של רפורמה זו היא הקמת מערכת לסליקה תוך-יומית בזמן אמת, (מערכת ה-RTGS – Real Time Gross Settlement), המכונה בישראל מערכת זה"ב (זיכויים והעברות בזמן אמת). הפעלת המערכת החלה בחודש יולי 2007.

התפקידים העיקריים של חשבות הבנק בשני התחומים לעיל הינם:

1. בנקאי של הממשלה בארץ –
החשבות מספקת שירותים בנקאות לממשלה בש"ח, ביצוע תקבולים ותשלומים וניהול חשבונות עבור משרדי הממשלה השונים.
2. בנקאי של הבנקים –
ניהול חשבונות העו"ש השקליים של הבנקים בישראל המשמשים הן לצורך ניהול הנזילות והן לצורך הסליקה הסופית של המסלקות השונות. (מסלקת השקים, מס"ב ומסלקת הבורסה).
3. ניהול הספר הראשי של הבנק –
ניהול הנהלת חשבונות מרכזית של הבנק, כולל אחריות לתהליך הרישום החשבונאי בשלמותו, קביעת עקרונות הרישום החשבונאי ובקרה על יישומם בפועל בהתאם להנחיות שניתנו וליווי חשבונאי בהטמעת מערכות ייעודיות בבנק.
4. הפקת דיווחים חשבונאיים, סטטיסטיים וכלכליים הנשענים על נתוני החשבות –
הפקת דיווחים שמקורם בתנועות החשבונאיות הנרשמות בספרי בנק ישראל. כולל הפקת הדוחות הכספיים של הבנק המבוקרים על ידי רואי חשבון חיצוניים, מידע סטטיסטי וכלכלי המופץ למחלקות הבנק ולגורמי חוץ. (כגון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה).
- הנתונים מנוהלים במאגר של סדרות המכילות נתונים היסטוריים, החל משנת 1995. סדרות נבחרות מוצגות באתר בנק ישראל באינטרנט.
5. הבטחת יציבות ובטיחות מערכות התשלומים והסליקה בישראל –
אחריות זו כוללת בין השאר:
 - קביעת מדיניות בתחום מערכות תשלומים וסליקה, והתאמת מערך התשלומים והסליקה לסטנדרטים בין-לאומיים מקובלים.
 - יזימה של רפורמות ושינויים שיידרשו.

- פיקוח על מערכות התשלומים והסליקה החשובות בישראל כדי לוודא את יציבותן ובטיחותן.
- תפעול מערכות תשלומים וסליקה חשובות – בנק ישראל יהיה המפעיל של מערכת הזה"ב.

תיאור היעדים והמשימות העיקריות של המחלקה לשנת 2008

1. יישום חוק מערכות תשלומים וסליקה – כפי שמקובל במדינות אחרות, ובהתאם לסטנדרטים בין-לאומיים, נחקק חוק "מערכות תשלומים, התשס"ח-2008" המהווה בסיס משפטי איתן לפעילות מערך התשלומים בישראל. החוק כולל, בין היתר, קביעת סופיות תשלומים הנסלקים במערכות תשלומים מסוימות (מערכת זה"ב וה-CLS), עיגון סמכות בנק ישראל לבצע בקרה על מערכות תשלומים חשובות והתייחסות למצב של פשיטת רגל של משתתף.
2. CLS – בנק ישראל הצטרף בחודש מאי 2008 ל-CLS. מערכת זו היא מערכת סליקה בינלאומית בזמן אמיתי (בדומה למערכת זה"ב), שבה מחזיקים החברים חשבונות סליקה במטבעות שונים. ההצטרפות ל-CLS מאפשרת שדרוג של התשלומים בישראל בשקלים ובמט"ח כך שמתאפשרים תשלומים מידיים וסופיים כמעט בכל מטבע.
3. יישום סופי של תהליך עיצור השיקים והדמיית השיקים.
4. הובלת מהלך לחקיקת חוק הסליקה האלקטרונית של צ'קים בהתאם לתזכיר חוק "הסליקה האלקטרונית של צ'קים תשס"ח-2008".
5. ריכוז מערך התשלומים של הבנק בחשבות. במסגרת זו הועבר בשנת 2007 מדור התשלומים התפעוליים של הבנק ממחלקת משאבי אנוש לחשבות. בנוסף, בשנת 2008 תועבר פעילות "מתן שירותים בנקאיים במט"ח לממשלה ולבנקים המקומיים" ממחלקת מטבע חוץ לחשבות. מדורים אלו יצטרפו ליחידת התשלומים הקיים בחשבות.
6. ריכוז מערך הסליקה בחשבות. במסגרת זו יועבר ניהול מסלוקת הבנקים (צ'קים) ממחלקת מנהל מלוות המדינה בת"א לחשבות.
7. שיפור השירות הבנקאי ללקוחות בנק ישראל (משרדי ממשלה ובנקים).
8. הגברת שיתוף פעולה עם בנקים מרכזיים בעולם בקביעת סטנדרטים חשבונאיים של בנקים מרכזיים.
9. התאמת מערכות הסליקה בישראל לסטנדרטים המקובלים בעולם.

מינהל מילואות המדינה

תפקידי מינהל מילואות המדינה בשנת 2007

במסגרת המטלות השוטפות, עסק המינהל בתחומים האלה:

- ניהול מילואות הפנים הלא סחירים של המדינה: מילואות חובה, מילואות חבירות ביטוח וניהול הפקדונות של המוסד לביטוח לאומי.
- ניהול מילואות קצר מועד (מק"ם) – מילואות לזמן קצר, סחיר, המשמש את בנק ישראל במסגרת המדיניות המוניטרית.
- .
- רישום תקבולי המכירות של מק"ם, רישומו למסחר בבורסה, ניהול פנקס אגרות החוב וביצוע התשלומים לבעלים ולמחזיקי פיקדונות ניירות ערך.
- "בנק מרכז" של מק"ם.
- פדיון בישראל של מילואות החוץ (בונדס)
- תשלום דמי הפדיון לציבור בעלי מילואות חובה הרשומים או ליורשיהם באמצעות קופות הבנק, סניפי בנק הדואר וסניפי הבנקים.
- עדכון הציבור במידע לגבי זכאותו בפניות ישירות יזומות או באמצעות מידע המפורסם באתר אינטרנט יעודי.
-
- הכנה ופרסום של ההוראות לפדיון המילואות, וגם קביעה וחישוב של שערי הפדיון לביצוע התשלומים של הקרן והריבית.
- ניהול מאגרי המידע של מילואות החובה.
- הציבור יכול לקבל מידע עדכני ומפורט על כל הקשור למילואות החובה בפניה בכתב או בע"פ. כן ניתן לקבל מידע טלפוני על קיום מילואות, שטרם נפדו, וכיצד ניתן לפדותם.
- החל ב- 25.12.05 יכול כל אזרח ששילם את המילואות בשנים 1961 עד 1982 לבדוק באמצעות האינטרנט האם קיימים עדיין מילואות על שמו שטרם נפדו. כמו כן יוכלו יורשי בעלי מילואות שנפטרו לבדוק האם קיימים מילואות על שם נפטרים שטרם נפדו. אם יתברר כי קיימים מילואות שטרם נפדו, יוכל הזכאי או במקרה של זכאי שנפטר- יורשיו, לשלוח בקשה באמצעות האינטרנט למתן הנחיות לקבלת דמי הפדיון. בתשובה לבקשה ישלח בנק ישראל מכתב למענו של הפונה ובו יינתנו הנחיות ואפשרויות לקבלת דמי הפדיון.
- ניתן לקבל את דמי הפדיון של המילואות בקופות בנק ישראל בת"א ובירושלים. בעלי מילואות, שקיבלו מכתב זכאות מבנק ישראל, יכולים לקבל את דמי הפדיון של המילואות במזומן גם בבנק הדואר לאחר תשלום דמי טיפול הנהוגים אצלם. כן ניתן להגיש תעודות מלוואה לפדיון בגוביינא באמצעות סניפי התאגידים הבנקאיים (תמורת תשלום דמי עמלה).
- המינהל מטפל בהעברת תוצאות הסליקה לבנק ישראל ממסלקת הבנקים והבורסה לני"ע.

ריכוז נתונים על פניות הציבור לבנק ישראל – 2006 ו- 2007

2007	2006	
469	6241	מספר הפניות למידע
458	6159	מספר הפניות שנענו במלואן
4	60	מספר הפניות שנדחו
11	22	מספר הפניות שנענו חלקית
100%	99%	שיעור הפניות שנענו תוך 30 יום
98%	99%	מזה : - בחיוב
2.3%	0.4%	- באופן חלקי
1%	1%	- בשלילה
0	1%	שיעור הפניות שנענו תוך 60 יום
	100%	מזה : - בחיוב
		- באופן חלקי
		- בשלילה
0		שיעור הפניות שנענו מעבר ל-60 יום

* בניגוד לעבר סיווג הפניות למידע ע"פ "חוק חופש המידע" (סעיפים 1 ו 7 בחוק) הנכללות בריכוז זה יעשה רק בקשר לפניות ישירות (ובכתב) ולא בעניין פניות לקבלת מידע כלשהו.

מיון התשובות שנענו בשלילה, או באופן חלקי, לפי העילות המפורטות בחוק, בשנת 2007 :

מספר הפניות שנענו חלקית	מספר הפניות שנענו בשלילה	העילה
2	4	מטעמי סודיות - לפי חוק
		מידע לא זמין
6		לא רלוונטי לבנק
		מידע זמין חלקית
3		נתונים לא באחריות המחלקה
		שונות
11	4	סה"כ

ביצוע תקציב הבנק לשנים 2006 ו-2007

במיליוני ש"ח ובמחירים שוטפים		
2007	2006	סעיף ההוצאה
470.2	458.7	א. סך ההוצאות ללא הדפסת כסף
525.8	522.3	סך ההוצאות כולל הדפסת כסף
280.9	275.2	א.1. עלות העבודה
143.2	139.1	א.2. עלות הגמלאים
46.0	44.4	א.3. שוטף
11.9	11.8	אחזקת הבנק
13.6	10.3	אחזקה ותפעול מערכות המחשוב
0.9	1.0	אחזקה ותפעול סניף המטבע
0.3	0.2	הקמת חטיבה למידע וסטטיסטיקה
19.3	21.1	הוצאות מנהליות
-	-	מוסדות בין-לאומיים
55.6	63.5	א.4. הדפסת כסף
-6.2	-5.8	ב. סך ההכנסות
18.6	23.6	ג. סך השקעות
15.1	18.4	ג.1. השקעות ריאליות
12.4	13.1	השקעות מחשוב
2.7	5.3	ציוד, מכונות ושיפוצים
3.6	5.2	ג.2. השקעות פיננסיות – רכישת מניות
-132.8	-358.3	ד. השתתפות בתכנית העסקאות הפיננסיות IMF*

* החל משנת 1999 משולבת ישראל בתכנית העסקאות הפיננסיות של קרן המטבע. התכנית היא מנגנון שבאמצעותו יכולה מדינה חברה בקרן המטבע להחליף עם הקרן SDR או מטבע זר תמורת המטבע המקומי שלה, ומדינה אחרת מתבקשת לבצע החלפה נגדית. הסכומים נקבעים ע"י הקרן בהתראה קצרה מראש.

אתר האינטרנט של בנק ישראל

אתר בנק ישראל בכתובת: <http://www.bankisrael.gov.il> מיועד הן לאנשי מקצוע, והן לציבור הרחב.

האתר מכיל מגוון רב של נושאים הקשורים בפעילות השוטפת של בנק ישראל.

כל הפרסומים של בנק ישראל מוצגים באתר במקביל לפרסומם בדפוס. פרסומים אלה כוללים דוחות תקופתיים כגון ההתפתחויות הכלכליות בחודשים האחרונים (רבעוני), דוחות אינפלציה (חצי שנתי) ודוחות שנתיים על תחומים שונים בכלכלת ישראל, ובראשם הדוח השנתי של בנק ישראל המתפרסם החל משנת 2006 במתכונת חדשה הכוללת סקירה על המערכת הפיננסית. בנוסף מוצגים באתר הרצאות ומאמרים של נגיד הבנק, מנהלים וכלכלנים, עבודות מחקר, מאמרים וניירות עמדה בתחומים שונים בכלכלת ישראל, וכן קטלוג הפרסומים המודפסים של בנק ישראל.

באתר קיים ארכיון היסטורי של פרסומי השנים האחרונות. הגישה אל הפרסומים היא מהירה וידידותית, וניתן לבחור פרסום לפי סוג, נושא, מחבר, ומועד הפרסום. הפרסומים הם בפורמט אוניברסלי המאפשר צפייה והדפסה בכל מקום, ובסוגים שונים של מחשבים.

בסעיף "**נתונים מידע וחקיקה**" מצוי מידע כלכלי רב המתעדכן באופן שוטף, הכולל ריביות בנק ישראל וריביות בשווקים הפיננסיים, נתונים על שוק מטבע חוץ ויתרות מט"ח, נתונים עיקריים על המשק הישראלי - כולל המדד המשולב לבחינת מצב המשק, סטטיסטיקה מקיפה (רבעונית ושנתית) על מערכת הבנקאות, מידע כלכלי אינטראקטיבי כגון האפשרות לאתר חשבונות ולקוחות מוגבלים, וכן קובצי חקיקה שונים ובהם חוק בנק ישראל, חקיקה בנקאית, צווים, והוראות שונות של המפקח על הבנקים.

לצד פעילותו בשמירה ופיקוח על יציבותם של התאגידים הבנקאיים פועל הפיקוח על הבנקים להגנה על לקוחות התאגידים הבנקאיים ולשמירת זכויותיהם במסגרת עסקיהם עמם. עיקר פעילותו של הפיקוח על הבנקים להגנה על צרכן השירותים הבנקאיים מתבצעת באמצעות זרוע מיוחדת במחלקת הפיקוח על הבנקים, המכונה "תחום יחסי בנק-לקוח", ובשנת 2007 הושק באתר מרכז לצרכנות בנקאית, ובו מידע והדרכה ללקוחות הבנקים אודות: חשבונות עו"ש, עמלות הבנקים, צ'קים, כרטיסי חיוב, פיקדונות ותוכניות חסכון, מטבע חוץ, משכנתאות וחוזים אחידים. כן נוסף באתר בשנת 2007 מידע אודות הרפורמה במערכות התשלומים והסליקה בישראל, שעיקרה הוא הקמת מערכת סליקה מתקדמת ויעילה, בשם מערכת זה"ב

בסוף 2005 נפתחה בפני הציבור, באמצעות האתר, האפשרות של **בירור מלוות חובה שהונפקו וטרם נפדו**. הפונה לקבלת שירות זה באתר מתבקש למלא פרטים אישיים שלו או של נפטר שהוא אחד היורשים שלו, ואם נמצאו תעודות מלווה שטרם נפדו מקבל הפונה הנחיות לקבלת דמי הפדיון.

בשנת 2005 נוסף לאתר בנק ישראל מאגר סדרות הנתונים. מאגר זה הוא נדבך נוסף במערך המידע הכולל על כלכלת ישראל שבנק ישראל מעמיד לרשות הציבור, והסדרות בו הן כלי רב ערך לחוקרים, אנליסטים וסטודנטים המתעניינים במימד האמפירי של כלכלת ישראל.

במסגרת **הגברת השקיפות** של פעילות בנק ישראל בתחום המוניטרי הוחל בפרסום הפרוטוקולים החודשיים של הדיונים לקבלת החלטת הריבית באתר בנק ישראל.

לרשות הציבור עומדים באתר **שערי החליפין היומיים היציגים**, המתעדכנים מיידית לאחר קביעת השערים היציגים על ידי בנק ישראל. כן קיים באתר מנגנון לחיפוש שערי חליפין יומיים היסטוריים למטבעות שונים, החל משנת 1977. בנוסף קיימת באתר האפשרות לקבלת סדרות של שערי חליפין יציגים לפי בחירה של תקופה ומטבע, בצורות שונות: על המסך, בהצגה גרפית או קובץ להמשך עבודה וחישובים המחשב המשתמש.

ההודעות לעיתונות של בנק ישראל מתפרסמות באתר הבנק בו זמנית עם פרסומן לציבור. ההודעות הן מקור למידע רב אודות פעילות בנק ישראל, כולל החלטות הריבית החודשיות, פעילות מערכת הבנקאות, ונושאים כלכליים אחרים שעל סדר היום. קיים באתר מנגנון המאפשר גישה מהירה להודעות המופיעות באתר מאז הקמתו בשנת 1997, זאת על פי מיון לנושא ההודעה ושנת פרסומה. כן ניתן למצוא הודעות לעיתונות על פי מילים מתוך כותרת ההודעה או הנושא.

בסעיף "**אודות בנק ישראל**" מופיעים ההיסטוריה ותפקידי בנק ישראל, פרטים על נגיד הבנק, המשנים, ונגידים קודמים, מידע על בעלי התפקידים מרכזיים בבנק ישראל, לרבות כתובות דואר אלקטרוני **ישירות** של הנגיד ומנהלים בבנק, הסברים אודות המבנה הארגוני של הבנק, והמפה של המבנה הארגוני. הסעיף "**פניות הציבור**" כולל כתובות דואר, דואר אלקטרוני, ומענה טלפוני לפניות הציבור בתחומים שונים.

כידוע, בנק ישראל הוא המנפיק הבלעדי של מטבע ישראלי. באתר מצוי קטלוג של **השטרות והמטבעות של ישראל**, החל מסדרות בנק אגלו פלשתינה ועד לסדרות השקל החדש. קטלוג זה זכה לעיצוב מחודש וידידותי המאפשר צפייה מהירה ונוחה בסדרות ובפרטים על שטרות ומטבעות שונים. הקטלוג מופיע באתר גם באנגלית. בשנת 2007 הונפק מטבע חדש בן 2 שקלים ומידע אודותיו פורסם באתר. סעיף מיוחד באתר מוקדש ל**משרות פנויות** בבנק ישראל. אם ישנן כאלה, ניתן למלא טופס אלקטרוני, ובכך לקצר את תהליך ההרשמה. הדפים למשרות פנויות הם בעברית ובערבית כאחד, לנוחיות דוברי שתי השפות.

לנוחיותם של גורמים מקצועיים ואחרים, בארץ ובחו"ל שאינם דוברי עברית, ניתן לגלוש באתר בשפה **האנגלית**. בחלק זה של האתר מופיע תרגום של חלקים גדולים של הנושאים בעברית, והוא הולך ונעשה מקיף יותר, תוך שיפורים בעדכניותו. הושם דגש בעת האחרונה על תרגום מיידית של נאומים והרצאות של נגיד הבנק, הודעות לעיתונות, וכן על הרחבה של תחום המחקרים ומאמרים פרי עטם של כלכלני הבנק.

מאגרי המידע בבנק הנוגעים לחוק הגנת הפרטיות

מס' סד'	מחלקה	שם המאגר	מיקום המאגר	שם המנהל	מספר המאגר בפנקס מאגרי המידע
1.	פיקוח על הבנקים	מושלי"כ	MF	חני שני	990036467
2.	פיקוח על הבנקים	לווים גדולים ונתוני אשראי לווה בודד	MF	ערד מאי	990036450
3.	פיקוח על הבנקים	אנשים קשורים	MF	דורית לואיס	990084933
4.	פיקוח על הבנקים	אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה בתאגידים	pc	ערד מאי	197270
5.	פיקוח על הבנקים	חשיפת אשראי	pc	ערד מאי	196924
6.	פיקוח על הבנקים	לווים בעלי אשראי במט"ח	pc	אופירה ריבלין	621760
7.	פיקוח על הבנקים	קיפיל-פניות הציבור	pc	עודדה פרץ	700006509
8.	פיקוח על הבנקים	דוחות ביקורת		בתהליך רישום	
9.	פעילות המשק במט"ח	היתרים אישיים פרט	MF	יוסי אלקלעי	990033398
10.	פעילות המשק במט"ח	כופר	MF	עטליה דורון	880003648
11.	פעילות המשק במט"ח	כרטיסי אשראי	MF	שלום הרשקו	990032737
12.	פעילות המשק במט"ח	מצבת החובות	MF	יחיאל רחבי	990033061
13.	פעילות המשק במט"ח	פעולות במט"ח מערכת פרטנית (בנקים)	MF	אבי שוורץ	880006296
14.	פעילות המשק במט"ח	פעולות במט"ח מערכת פרטנית (חלפנים)	MF	משה ברוכים	136401
15.	פעילות המשק במט"ח	החזקות בני"ע סחירים	MF	גירפי ישעיה	991000048
16.	פעילות המשק במט"ח	מערכת דיווחים ישירים	PC	דני בלינדר	53228
17.	פעילות המשק במט"ח	מכשירים פיננסיים ניגזרים	PC	רחל חדד	72601
18.	פעילות המשק במט"ח	רשימוני יבוא יצוא	MF	יוסי אלקלעי	991001458
19.	פעילות המשק במט"ח	דוח על נכסים בחול יחידים	MF	דני בלינדר	424390
20.	משאבי אנוש ומינהל	ניהול משאבי אנוש	PC	עידית בן בסת	990026949
21.	משאבי אנוש ומינהל	ספקים - משק וגזברות	MF	איתן כהן	990026956
22.	משאבי אנוש ומינהל	משכורת	חיל"ן	יוסף פרוור	990026933
23.	משאבי אנוש ומינהל	הלוואות עובדים	MF	עידית בן בסת	990026963
24.	משאבי אנוש ומינהל	קרן השתלמות	מזרחי	ברק אטינגר	990080912
25.	משאבי אנוש ומינהל	ביטוח רכב	PC	יוסי חביליו	990080929
26.	משאבי אנוש ומינהל	שורש וטופז	PC	יוסף פרוור	990080936
27.	משאבי אנוש ומינהל	קופ"ג - דיסקונט כלל גמל מניפה	מזרחי	יוסף פרוור	990080959
28.	מינהל מלוות המדינה	אגרות מלוות חובה	MF	איציק חן	990027304
29.	מינהל מלוות המדינה /מוניטרית	פנקס בעלים/פרטיים שוק ההון	MF	שלמה יונה	990036374
30.	חשב הבנק	התחייבויות לפנסיה	pc	גלילה קציר	700006516

פרסומי בנק ישראל

באתר האינטרנט של בנק ישראל מופיעים כל הפרסומים המודפסים, וכן פרסומים נוספים שאינם יוצאים לאור בדפוס.

דף רשימת הפרסומים באתר הוא בכתובת: <http://www.bankisrael.gov.il/publheb/publheb.htm>

חברות, עלוני מידע לציבור וספרים שהבנק פרסם בשנת 2007:

- ההתפתחויות הכלכליות בחודשים האחרונים* (רבעוני, דו לשוני).
- סקר החברות והעסקים* (רבעוני).
- דוח האינפלציה* (חצי שנתי).
- דוח בנק ישראל לשנת 2006*.
- דין וחשבון כספי לשנת 2006*.
- מערכת הבנקאות בישראל, סקירה שנתית 2006*.
- סקירה שנתית 2006, מחלקת המטבע.
- מידע שנתי על התאגידים הבנקאיים 2002-2006 (דו-לשוני).
- סדרות מאמרים לדיון של מחלקת המחקר, המחלקה המוניטרית (עיונים מוניטריים), המחלקה לפעילות המשק במט"ח (סוגיות במטבע חוץ), תחום היציבות הפיננסית ויחידת המחקר – הפיקוח על הבנקים.
- סדרת מחקרים – סקר בנק ישראל, 79, 80.
- סדרת מחקרים (IER) Israel Economic Review, Vol 4, No.2, Vol 5, No.1 (אנגלית).

מידע מתעדכן – דפי חילוף

- נתונים עיקריים על המשק הישראלי.
- מידע שוטף על התאגידים הבנקאיים (דו לשוני).
- שערים יציגים (ריכוז שבועי, דו-לשוני).
- תקנות המסלקה.
- הוראות ניהול בנקאי תקין.
- רשימת פרויקטים של הבנק העולמי.
- הוראות הדיווח לציבור.
- הוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים.
- שוקי ההון והכספים, נתונים שוטפים.
- עדכונים לאוגדני מינהל מילווה המדינה.

* מתפרסמים גם באנגלית